

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav speciálněpedagogických studií

Univerzita Palackého
v Olomouci

Bakalářská práce

David Walter

Podoby etopedie v zahraničí

Rok obhajoby: 2024

Vedoucí práce: Mgr. Jakub Vávra PhD.

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů literatury.

V Olomouci dne

.....

Podpis autora práce

PODĚKOVÁNÍ

Chtěl bych poděkovat Mgr. Jakubu Vávrovi Ph.D. za všechny rady, podporu a poskytnutou pomoc při tvorbě této práce.

Děkuji všem účastníkům výzkumu za jejich participaci v procesu, za jejich zkušenosti a myšlenky, které vytvořily bázi této práce. Cením si jejich času, který navzdory své vytíženosti byli schopni nabídnout.

Anotace

Jméno a příjmení:	David Walter
Katedra:	Ústav speciálně pedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Jakub Vávra Ph.D.
Rok obhajoby:	2024

Název práce:	Podoby Etopedie v zahraničí
Název v angličtině:	Education and care of children with behavioural disorders in foreign countries
Zvolený typ práce:	Bakalářská práce
Anotace práce:	Bakalářská práce s názvem podoby Etopedie v zahraničí si klade za cíl porovnat vzdělávání a péči o žáky s výchovnými problémy, poruchami pozornosti, žáky s rizikem exkluze a psychosociálně ohroženými žáky na základních a středních školách v sousedních zemích České republiky, tedy Polsku, Rakousku, Německu a Slovensku stejně jako porovnat práci odborníků, kteří se v rámci své práce těmto žákům věnují.
Klíčová slova:	Etopedie v zahraničí, mezinárodní kontext, škola, poruchy chování
Anotace v angličtině:	The thesis education and care of children with behavioural disorders in foreign countries aims to compare the education and care of pupils with educational problems, attention disorders, pupils at risk of exclusion and psychosocially endangered pupils in primary and secondary schools in the neighbouring countries of the Czech Republic, i.e. Poland, Austria, Germany and Slovakia, as well as to compare the work and education level of professionals who work with these pupils.

Klíčová slova v angličtině:	Behavioral disorders care abroad, international context, school, behavioural disorders
Přílohy vázané v práci:	Rozhovory s odborníky, seznam zdrojů
Rozsah práce:	59 stran
Jazyk práce:	Čeština

Obsah

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 VYMEZENÍ PROBLEMATIKY ETOPEDICKÉ PÉČE	10
1.2 PÉČE O ETOPEDICKOU KLIENTELU V ČESKÉM ZÁKLADNÍM ŠKOLSTVÍ	10
1.2.2 Odborní pracovníci v českém školství a jejich činnost	12
1.2.3 Vzdělání odborných pracovníků pečujících o etopedickou klientelu	14
1.3 SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO	15
1.3.2 Péče o etopedickou klientelu v Německu na Grundschule a Hauptschule.....	15
1.3.3 Odborní pracovníci v německém školství a jejich činnost.	16
1.3.4 Vzdělání osob pečujících o etopedickou klientelu v Německu	17
1.4 RAKOUSKO	18
1.4.2 Péče o etopedickou klientelu v Rakousku	18
1.4.3 Odborní pracovníci pečující o etopedickou klientelu v Rakousku.....	19
1.4.4 vzdělání odborných pracovníků v Rakousku.....	20
1.5 SLOVENSKÁ REPUBLIKA	20
1.5.2. Péče o etopedickou klientelu na slovenských školách	21
1.5.3 Odborní pracovníci pečující o etopedickou klientelu ve slovenských školách	22
1.5.4 vzdělání odborných pracovníků na Slovensku	23
1.6 POLSKO.....	24
1.6.2 Péče o etopedickou klientelu v polských školách.....	25
1.6.3 Odborní pracovníci pečující o etopedickou klientelu v Polsku	25
1.6.4 Vzdělání odborných pracovníků pečujících o etopedickou klientelu v Polsku	26
VÝZKUMNÁ ČÁST	28
2 DESIGN VÝZKUMU	29
2.2. VÝZKUMNÉ OTÁZKY A CÍL VÝZKUMU.....	29
2.3 VÝZKUMNÝ VZOREK.....	30
2.4 SBĚR DAT.....	31
3.4 ANALÝZA DAT	32
4 VÝSLEDKY	33
5 DISKUSE	42
5.1 ODPOVĚDI NA VÝZKUMNÉ OTÁZKY	43
6 LIMITY VÝZKUMU	45
7 DOPORUČENÍ DO PRAXE	46
ZÁVĚR	47

SEZNAM ZDROJŮ.....	48
<i>Literatura</i>	48
<i>Elektronické zdroje</i>	49
<i>Legislativa</i>	51
<i>Ostatní</i>	51
SEZNAM TABULEK.....	52
PŘÍLOHY	53
<i>Rozhovor s odborníkem: Česká republika</i>	53
<i>Rozhovor s odborníkem: Slovensko</i>	54
<i>Rozhovor s odborníkem: Spolková republika Německo</i>	56
<i>Rozhovor s odborníkem: Rakousko</i>	57
<i>Rozhovor s odborníkem: Polsko</i>	58

Úvod

Bakalářská práce podoby etopedie v zahraničí se snaží nabídnout pohled na speciálně-pedagogickou disciplínu etopedii v kontextu její realizace v prostředí škol v sousedních zemích České republiky.

Práce se zaměřuje na přístup k žákům psychosociálně ohroženým či postiženým, stejně jako na realizaci podpory těchto žáků ve školách a popisuje rovněž i standartní činnosti a vzdělávání pracovníků, jež se věnují těmto žákům v rámci školy.

Hlavním cílem práce je to, aby čeští učitelé, speciální pedagogové, etopedové, sociální pedagogové, výchovní poradci a metodici prevence měli možnost využít některé přístupy, které jsou již v zahraničí uvedeny v praxi a mají za sebou prokazatelné výsledky.

Autora práce k volbě tématu vedlo to, že v současné době v českém jazyce existuje velmi omezený počet publikací věnujících se tématu péče o psychosociálně ohrožené žáky a psychosociálně postižené na školách v zahraničí.

Teoretická část

1 Vymezení problematiky etopedické péče

Etopedie je v českém prostředí součástí soustavy speciálně pedagogických disciplín společně s tyflopedií, surdopedií, logopedií a psychopedií, se kterými má zároveň nejsilnější mezioborové vazby. Další silné mezioborové vazby má k obecné pedagogice, sociální pedagogice, psychologii, psychoterapii, právu, filozofii (etice), medicíně a sociologii. Název této disciplíny vzniknul složením slov ethos (mrav) a paidéa (výchova), Etopedie je definována jako speciálně pedagogická disciplína zabývající se problematikou osob s poruchami chování, emocí, sociálních vztahů a hodnotových orientací ve výchově, vzdělávání, terapiích, sociální rehabilitaci a resocializaci. Za cílové skupiny, kterým se etopedie věnuje můžeme označit kromě osob s poruchami chování i osoby, které jsou nebo byly umístěné v ústavní výchově, osoby sexuálně zneužívané, týrané, šikanované, závislé, společensky nepřizpůsobivé, osoby ve výkonu trestu, či národnostní menšiny. Etopedie neomezuje svou klientelu na základě věku. Autor práce se v ní zaměřuje na etopedii hlavně z hlediska její realizace na českých základních školách, a obdobných zařízeních v zahraničí tedy dle klasifikace ISCED úrovně vzdělávání ISCED 1 (primární vzdělávání) a ISCED 2 (nižší sekundární vzdělávání)¹.

1.2 Péče o etopedickou klientelu v českém základním školství

Na úvod této práce se seznámíme s realizací vzdělávací a výchovné činnosti zaměřené na žáky s poruchami chování, emocí, sociálních vztahů a hodnotových orientací v českém školním prostředí, následně činnosti, které vykonávají konkrétní pedagogičtí pracovníci, jejichž předmětem zájmu jsou uvedení žáci a na závěr kapitoly se seznámíme s tím, jaké musí mít dosažené vzdělání a v jakém oboru v kontextu českého systému školství. Žáci psychosociálně ohrožení a postižení jsou v českém školství vzděláváni zpravidla v běžných třídách základních škol. V České republice se v současné době nachází pouze jediná škola zaměřená přímo na žáky s poruchami chování, která se nachází v Praze na Zlíchově, ta však kapacitně nedostačuje poptávce rodičů².

Podpůrná opatření se poskytují podle vyhlášky 27/2016 o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Podpůrná opatření se dělí do pěti stupňů, přičemž první stupeň uděluje škola, respektive školní poradenské pracoviště a druhý až pátý poté

¹ POLÍNEK, Martin Dominik, základy etopedie + morální vývoj, prezentace, 2023

² HUTYROVÁ, Miluše; RŮŽIČKA, Michal; SPĚVÁČEK, Jan. *Úvod do speciální pedagogiky osob s psychosociálním ohrožením a narušením*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2013.

školské poradenské zařízení, kterým je u tohoto typu klientely zpravidla pedagogicko-psychologická poradna³.

- V rámci prvního stupně se realizují jen finančně nenáročná opatření, kterými může škola preventivně působit proti exkluzi žáka v rámci školního kolektivu, či proti tomu, aby žák získal negativní náhled na vzdělávání jako takové. Mezi konkrétní opatření, která lze v rámci prvního stupně realizovat je například změna zasedacího pořádku ve třídě či zkrácení vyučovací hodiny, které je vhodné například pro žáky s ADHD a dalšími hyperkinetickými poruchami. Dalším realizovatelným opatřením je to, že se učitel bude snažit organizovat žákův čas o přestávkách mezi vyučováním hodinami, toto opatření pomáhá prevenci konfliktů ve třídě a umožňuje osobnostní rozvoj žáků ve škole i mimo vyučovací jednotku.
- V rámci druhého stupně podpůrných opatření mohou být do určité míry upraveny výukové metody a organizace výuky za účelem maximálního rozvoje žáka. Mezi konkrétní postupy realizované v rámci druhého stupně patří například dodatečné vyučovací hodiny speciálně pedagogické intervence, které mají své opodstatnění u dětí cizinců, kteří se tak mohou rychleji naučit český jazyk, stejně jako u žáků z nízkého socioekonomického prostředí, kteří mohou v rámci těchto hodin s pedagogem psát domácí úkoly, nebo si nahrazovat jiný druh domácí přípravy. V rámci druhého stupně rovněž existuje institut sdíleného asistenta, to znamená, že se o více žáků ve škole stará s učitelem i asistent pedagoga, na kterého by samostatně žák ve druhém stupni neměl nárok. U opatření druhého stupně je zpravidla sestavován Individuální vzdělávací plán.
- Třetí stupeň podpůrných opatření již znamená přidělení asistenta pedagoga, který je ve všech vyučovacích hodinách nápomocen učiteli. Do třetího stupně se zpravidla umisťují žáci se závažnějšími poruchami chování, ale i žáci s ADHD, nebo žáci z národnostních menšin.
- Do čtvrtého a pátého stupně podpůrných opatření nejsou žáci psychosociálně ohrožení zpravidla zařazováni⁴.

³ ČESKO, Vyhláška číslo 27/2016 ze dne 28.1.2016 o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných IN, sbírka zákonů České republiky, dostupné také z: [27/2016 Sb. Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných \(zakonyprolidi.cz\)](#)

⁴ ZAPLETALOVÁ, Jana; MRÁZKOVÁ, Jana. Metodika pro nastavování podpůrných opatření ve školách ve spolupráci se školskými poradenskými zařízeními. *Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další pedagogických pracovníků*, 2014.

České školy se rovněž podílí na Individuálním výchovném programu pro své žáky, na kterém spolupracují se zákonnými zástupci dítěte. V rámci tohoto programu působí jednotně a koordinovaně směrem k nápravě žáka⁵.

1.2.2 Odborní pracovníci v českém školství a jejich činnost

V českých školách se v současné době zpravidla neobjevují klasičtí etopedové a práce se žáky s poruchami chování, emocí, sociálních vztahů a hodnotových orientací má tak na starosti hlavně školní poradenské zařízení, jež sestává vždy z výchovného poradce a metodika prevence, zpravidla se k nim řadí především na větších školách i školní speciální pedagog a školní psycholog. Může se k nim řadit i sociální pedagog, který však není definován v zákoně o pedagogických pracovnících⁶.

Výchovný poradce patří mezi základní pilíře školního poradenství, jedná se o osobu, která na škole kromě poradenské činnosti ve škole zároveň vykonává práci učitele, jeho klientelu tvoří žáci, jejich rodiče ale i ostatní učitelé nebo vedení školy⁷. Výchovný poradce aktivně vyhledává žáky, kteří jsou psychosociálně ohrožení nebo psychosociálně postižení, například v důsledku rozvodu rodičů, žákům a jejich zákonným zástupcům nabízí možnosti pomoci a doporučuje jim další odborníky mimo školu tak, aby žák dostal optimální péči. Mimo této činnosti rovněž zpracovává diagnostiky žáků ze školských poradenských zařízení a podílí se na tvorbě podpůrných opatření 1. stupně. O realizovaných a doporučených opatřeních rovněž vede záznamy. Výchovný poradce za svou činnost neobdrží žádnou finanční odměnu, pouze mu je snížen úvazek o určitý počet hodin v závislosti na počtu žáků ve škole, počet hodin, o které je úvazek snížen se liší rovněž podle toho, zda je funkce vykonávána na běžné ZŠ, nebo na škole speciální⁸.

⁵ METODICKÉ DOPORUČENÍ MŠMT PRO PRÁCI S INDIVIDUÁLNÍM VÝCHOVNÝM PROGRAMEM V RÁMCI ŘEŠENÍ RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ ŽÁKŮ[online] MŠMT [citace 9.6.2023] dostupný z: [Metodické doporučení MŠMT pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků, MŠMT ČR \(msmt.cz\)](#)

⁶ ČESKO, zákon číslo 563 ze dne 10.11.2004 o pedagogických pracovnících in sbírka zákonů České republiky, dostupné také z: [563/2004 Sb. Zákon o pedagogických pracovnících \(zakonyprolidi.cz\)](#)

⁷ MERTIN, Václav; KREJČOVÁ, Lenka. *Výchovné poradenství*. Wolters Kluwer, 2013.

⁸ ČESKO, Nařízení vlády č. 75 ze dne 21.2.2005 o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků in sbírka zákonů České republiky 2023, dostupné z: [75/2005 Sb. Nařízení vlády o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a př...](#) (zakonyprolidi.cz)

Další klíčovou složkou školského poradenského zařízení je role metodika prevence, která je pro žáky, kteří jsou vystaveni psychosociálním rizikům pravděpodobně nejdůležitější. Jeho hlavním úkolem je odhalovat prvotní signály rizikového chování u žáků a zabývat se prevencí jevů jako je neúčast ve škole, závislosti, násilí, vandalismus, sexuální zneužívání, sektářské zneužívání, rasismus, xenofobie, prekriminální a kriminální chování či sebepoškození. Metodik prevence také má za úkol navrhnout adekvátní podporu pro žáky, aby se dosáhlo jejich sociální rehabilitace. Dále poskytuje poradenské služby rodičům a dalším zákonným zástupcům jedinců s projevy rizikového chování.⁹ Školnímu metodikovi prevence, na rozdíl od výchovného poradce, náleží odměna k platu ve výši od 1 do 2 tisíc korun¹⁰.

Významnou součástí poradenského pracoviště, která je v současné době přítomna běžně na základních školách, je instituce školního psychologa. Školní psycholog je pro psychosociálně ohrožené a postižené žáky důležitý hlavně tím, že provádí diagnostiku žáků s výchovnými problémy přímo ve škole, rovněž i tím, že individuálně pracuje s žáky v problémech a může tak přispět k prevenci poruch chování. Další jeho důležitou funkcí je zjišťování sociálního klimatu ve třídě, čímž pomáhá prevenci šikany a exkluzi jednotlivých žáků.

Školní speciální pedagog dlouhodobě i krátkodobě sleduje všechny žáky se speciálními potřebami mezi něž se řadí i etopedická klientela, kterou sleduje za účelem její rehabilitace. Pro tyto žáky je rovněž významný i z důvodu, že se podílí na tvorbě individuálních vzdělávacích plánů a jejich vyhodnocení, například žákům s hyperkinetickými poruchami pomáhá získat potřebné didaktické pomůcky¹¹.

Funkce sociálního pedagoga není v České republice v současné době legislativně ukotvena. To způsobuje, že uplatnitelnost absolventů sociální pedagogiky je nízká. V současné době záleží čistě na ředitelích škol, zda ocení kvality vystudovaného sociálního pedagoga a zaměstnají ho¹². Stejně jako samotná role sociálního pedagoga ani jeho náplň práce není nijak legislativně definována. V praxi jsou ovšem využíváni jako pomocný prvek při integraci žáků

⁹ Česko, vyhláška číslo 72/2005 ze dne 17.2. 2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních in sbírka zákonů České republiky, dostupné z: [72/2005 Sb. Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních \(zakonyprolidi.cz\)](http://zakonyprolidi.cz)

¹⁰ PROCHÁZKA, Miroslav. *Metodik prevence a jeho role na základní škole*. Vydavatelství Pasparta, 2019.

¹¹ KUCHARSKÁ, Anna, et al. *Metodika práce školního speciálního pedagoga zapojeného ve školním poradenském pracovišti*. Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2014.

¹² SOJÁK, Petr; ČECH, Tomáš. Sociální pedagog se zaměřením na pedagogiku volného času jako odborná podpora učitele ve škole. *PEDAGOGICKÁ DIAGNOSTIKA*, 2014, 84.

z vyloučených lokalit, a to realizací terénní poradenské činnosti či pedagogickým působením při mimoškolních aktivitách¹³.

Přímo ve třídě může s dítětem pracovat asistent pedagoga. Jedná se o odborného pracovníka, který se podílí na podpoře a procesu začleňování žáka. Asistent jedná podle pokynů učitele a zpravidla pomáhá s celou třídou. Asistent může být sdílen mezi větším množstvím tříd, případně dokonce škol. Od třetího stupně podpůrných opatření by měl být žákovi asistent poskytnut v rámci každé vyučovací hodiny¹⁴.

1.2.3 Vzdělání odborných pracovníků pečujících o etopedickou klientelu

Funkci výchovného poradce ve školách zastává běžný učitel, tedy zpravidla magistr s úplným vysokoškolským vzděláním (ISCED 7), který musí zároveň absolvovat kvalifikační kurz pro výchovného poradce. V rámci kurzu si rozšíří své znalosti z oblasti obecné pedagogiky, psychologie a speciální pedagogiky. Kurz trvá dva roky a student si ho hradí, zároveň absolvent tohoto kurzu nezíská žádný vysokoškolský titul.

Školní metodik prevence je rovněž zaměstnán ve škole, jako běžný učitel a má tedy úplné vysokoškolské vzdělání. Metodik musí absolvovat podobný kurz jako výchovný poradce, v jehož rámci rozšíří své znalosti z oblasti pedagogiky, psychologie a adiktologie. Zároveň získají přehled o nejnovějších trendech v oblasti prevence rizikového chování¹⁵.

K výkonu práce školního psychologa je v současné době vyžadováno ukončené vysokoškolské vzdělání magisterské úrovně (ISCED 7) v oblasti psychologie, získané na škole s odpovídající akreditací.

Speciální pedagog musí být vzdělán v akreditovaném vzdělávacím programu zaměřeném na speciální pedagogiku a musí dosáhnout alespoň magisterské úrovně¹⁶.

Možnost studovat akreditovaný obor sociální pedagogiky v České republice nabízí hned několik institucí terciálního vzdělávání (na pedagogické fakultě Masarykovy univerzity má dokonce vlastní katedru), absolventi tak tyto školy opouští buď s bakalářským (ISCED 6) nebo magisterským (ISCED 7) titulem. Ovšem z důvodu již zmiňované absence funkce sociálního

¹³ LORENZOVA, Jitka. Sociální pedagogika jako pomáhající disciplína. *Pedagogika*, 2001,

¹⁴ VALENTOVÁ, Iveta; KOUTSKÁ, Mariana; LANGER, Jiří. Asistent pedagoga. In: *Sborník příspěvků z konference projektu Systémová podpora inkluzivního vzdělávání v ČR*. 2015.

¹⁵ Studium k výkonu specializované činnosti-prevence sociálně patologických jevů [online] Zřetel, společnost pro vzdělávání [cit. 9.6.2023] dostupné z: [Školní metodik prevence - kombinované studium | Zřetel, s.r.o. \(zretel.cz\)](https://www.zretel.cz/)

¹⁶ ČESKO, zákon číslo 563 ze dne 10.11.2004 o pedagogických pracovnících in sbírka zákonů České republiky, dostupné také z: [563/2004 Sb. Zákon o pedagogických pracovnících \(zakonyprolidi.cz\)](https://www.zakonyprolidi.cz/)

pedagoga v zákoně o pedagogických pracovnících, může tuto práci ve školách plnit kdokoli, v němž vloží ředitel nebo jiný vedoucí pracovník ve škole svou důvěru, tuto roli tak může v Česku plnit i osoba, která je zcela bez potřebných znalostí a kompetencí pro výkon tohoto povolání. Sociální pedagog navíc ani není zařazen do platových tabulek jako ostatní pedagogičtí pracovníci.

Asistent pedagoga musí mít dokončené středoškolské vzdělání, a to zakončené buď maturitní zkouškou, nebo výučním listem (v obou případech ISCED 3), zároveň musí absolvovat akreditovaný kurz asistenta pedagoga, v rámci, kterého absolventi získají vědomosti z oblasti pedagogiky, speciální pedagogiky a psychologie¹⁷.

1.3 Spolková republika Německo

Celý systém německého základního školství je koncipován velmi odlišně od toho českého. Úroveň vzdělávání ISCED 1 se získává absolvováním tzv. Grundschule, kde jsou žáci po dobu 4 let, poté dokončují ISCED 2, tedy nižší sekundární vzdělávání na Hauptschule, kterou navštěvují po dobu dalších 5 let. Lze tedy tvrdit, že tyto dva stupně vzdělávání představují alternativu českému základnímu školství.¹⁸

Vzdělávání v Německu je do velké míry ovlivňováno zákonnými úpravami v jednotlivých spolkových zemích. Do jisté míry se tak může lišit náplň práce jednotlivých pracovníků i přístup k žákům se speciálními potřebami.

V německém jazyce neexistuje pojem, který by plnohodnotně pokrýval všechny aspekty etopedie. Poruchy chování jako takové se překládají buď jako Verhaltensstörung nebo méně odborně jako Verhaltensauffälligkeiten. O ADHD se nejčastěji referuje jako o Aufmerksamkeitsdefizit-Hyperaktivitätsstörung a zkratka je zde upravena jako ADHS¹⁹.

1.3.2 Péče o etopedickou klientelu v Německu na Grundschule a Hauptschule

V Německu jsou dnes již všichni žáci s poruchami chování vzdělávání v běžných školách, přestože tomu tak nebylo vždy. V 60. letech minulého století vznikaly jak v Západním, tak Východním Německu oddělené internátní školy pro žáky s poruchami chování. Po

¹⁷Studium pro asistenty pedagoga [online], PEDAGOGICKÁ FAKULTA MASARYKOVY UNIVERZITY [cit.23.6.2023] dostupné z: [Studium pro asistenty pedagoga | Pedagogická fakulta MU \(muni.cz\)](#)

¹⁸ PHILLIPS, David (ed.). *Education in Germany: tradition and reform in historical context*. Routledge, 2013.

¹⁹ SCHAUB, Horst; ZENKE, Karl G. *Wörterbuch Pädagogik*. Deutscher Taschenbuch Verlag, 2007.

sjednocení Německa však byly do začátku 21. století všechny zrušeny. Od 90. let se v běžných školách začala objevovat inkluzivní výuka. Ta je založena především na práci se třídou jako s celkem se zaměřením na specifika jednotlivých žáků. Dnes jsou tito žáci vzděláváni zpravidla přímo v běžných třídách. Často jim pomáhá asistent pedagoga a dohlíží na ně školní speciální pedagog, který však není podobně, jako v Česku zaměstnán na všech školách. Méně často jsou poté žáci ve třídách vnitřně diferencovaných, ty jsou označovány jako tzv. pozorovací třídy, tyto třídy mohou být např. pro žáky s ADHD, pro děti migrantů, či z problematického socio-ekonomického prostředí. V rámci této formy výuky se němečtí pedagogové snažili zabránit úplné exkluzi. Někteří odborníci však kritizují tuto metodu jako problematickou, z důvodu negativní stigmatizace žáků z těchto tříd v rámci školního kolektivu. O přidělení, úpravě či odebrání jednotlivých podpůrných opatření rozhoduje zemský úřad pro vzdělávání na základě zprávy školní podpůrné komise a dalších odborných zpráv (např. psychologických, lékařských)²⁰.

1.3.3 Odborní pracovníci v německém školství a jejich činnost.

Oproti českému školství je v Německu velmi důležitá funkce sociálního pedagoga nebo sociálního pracovníka, který je v současné době přítomen na většině vzdělávacích institucí. Náplní jeho práce je kariérní a životní poradenství, plánování a realizace aktivit se třídou, nebo jinou skupinou, dále péče o mladistvé v jejich životě, ve škole i mimo ni, organizace letních kurzů a táborů pro mládež a udržování kontaktu s úřady, vedením školy a rodiči žáků.²¹

Dalším významným prvkem školního poradenství v Německu je stejně jako v České republice školní psycholog. Ten je přítomen na každé větší škole a náplní jeho práce je prvotní diagnostika poruch chování u žáků ve škole, prevence negativních jevů v rámci školního prostředí, depistáž a intervence u žáků ohrožených, poskytování poradenských služeb pro pedagogy v oblasti efektivního vzdělávání žáků, rodinné poradenství pro rodiny žáků s poruchami chování. Školní psycholog je hlavním prvkem školního kariérního poradenství, v rámci, kterého pomáhá žákům zjistit jejich profesní dovednosti a schopnosti²².

²⁰ STEIN, Roland Alfred; STEIN, Alexandra. *Unterricht bei Verhaltensstörungen: ein integratives didaktisches Modell*. Julius Klinkhardt, 2006.

²¹ MESOPE.DE, Sozialpädagoge Beruf[online] [cit. 1.8. 2023] dostupné z: Sozialpädagoge Beruf » Aufgaben und Arbeitsalltag ✓ (mesope.de)

²² GEDANKEWELT.DE, Was mach ein schulpsychologe[online] [cit. 1.8. 2023] , dostupné z: [Was macht ein Schulpsychologe? \(gedankenwelt.de\)](https://www.gedankenwelt.de)

Nejvýše postaveným z odborných pracovníků, jejichž objektem zájmu jsou psychosociálně ohrožení žáci je v německém školství školní speciální pedagog, ten je přítomen na každé větší škole a jeho hlavní funkcí je koordinace práce sociálního pedagoga, školního psychologa a asistentů pedagoga, stejně tak i pomoc učitelům při přizpůsobování učebních materiálů a metod výuky žákům se speciálními potřebami. Speciální pedagog v německém školství rovněž udržuje dokumentaci žáků se speciálními potřebami, včetně těch s poruchami chování. Speciální pedagogové podobně jako v České republice mohou na škole působit i jako učitelé, často jsou využíváni jako třídní učitelé segregovaných tříd, na menších školách na venkově pak působí běžně jako učitelé v běžných třídách. Ve větších městských školách je pak zvykem, že speciální pedagog se věnuje pouze péči o konkrétní žáky²³.

Funkce výchovného poradenství ve školách není v německém právním řádu pevně ukotvena. Spolkové a zemské předpisy vyžadují od výchovných poradců často jinou kvalifikaci a i o náplni práce referují odlišně. Všeobecně však lze říci, že výchovného poradce ve školách zastává speciálně vyškolený učitel. Jeho funkce je někdy omezena pouze na kariéerní poradenství, jindy působí i ve spolupráci se speciálním pedagogem jako prostředek komunikace mezi rodiči žáků v riziku a školou, to nejčastěji na školách, kde není přítomen sociální pedagog.

Asistenti pedagoga mohou i v Německu pomáhat učitelům se žáky s poruchami chování. Jejich náplní práce je stejně jako v Česku pomoc při výuce žáků se speciálními potřebami. V Německu se však podílí i na výběru vhodných výukových pomůcek pro tyto žáky a také zaznamenávají pokrok žáka. Rovněž dohlíží na všechny žáky při nepřítomnosti učitele²⁴.

1.3.4 Vzdělání osob pečujících o etopedickou klientelu v Německu

Práci školního sociálního pedagoga může v Německu vykonávat pouze osoba, která má vystudovaný obor v oblasti sociální pedagogiky se zaměřením na školy. Samotné studium sociální pedagogiky zde kombinuje prvky studia sociální práce, práva, speciální pedagogiky a obecné pedagogiky.²⁵ U školních psychologů se podmínky pro jejich zaměstnávání liší podle spolkové země, ve všech je však podmínkou absolvování magisterského studijního programu

²³ GEBHARD, Simone, et al. Merkmale und Bewertung der Kooperation von Sonderpädagogen und Regelschullehrkräften in inklusiven Unterrichtsettings. *Empirische Sonderpädagogik*, 2014

²⁴ GREELANE.COM, WAS IST EIN LEHRASSISTENT? [online] [cit. 1.8. 2023], dostupné z: [Was ist ein Lehrassistent? \(greelane.com\)](https://www.greelane.com/was-ist-ein-lehrassistent/)

²⁵ ADEN-GROSSMANN, Wilma. *Geschichte der sozialpädagogischen Arbeit an Schulen: Entwicklung und Perspektiven von Schulsozialarbeit*. Springer-Verlag, 2015.

(ISCED 7) v oboru psychologie, například v hlavním městě Berlíně pak musí mít školní psychologové ještě dvojí pedagogickou kvalifikaci.²⁶

Speciální pedagogiku lze v Německu studovat na vysokých školách univerzitního i neuniverzitního typu a je kombinovatelná s učitelstvím, aby mohl uchazeč získat práci školního speciálního pedagoga, musí vystudovat bakalářský či magisterský (ISCED 6,7) studijní program v oboru speciální pedagogiky, ten v současné době nabízí většina pedagogických škol a fakult. V rámci těchto studijních programů získají jejich absolventi znalosti z oblasti mezilidské komunikace, speciálněpedagogické diagnostiky, didaktiky a obecné pedagogiky. Podmínky pro zaměstnání asistenta pedagoga se liší podle jednotlivých zemských předpisů, podle dohledaných by to však měla být osoba, která dokončila alespoň středoškolské vzdělání (alespoň ISCED 3), a která má zároveň znalosti z oblasti vzdělávacích procesů, vnitřního fungování škol a základní přehled o poruchách chování a učení²⁷.

1.4 Rakousko

Vzdělávací systém v Rakousku se velmi podobá tomu německému. Povinná školní docházka zde trvá 9 let, celkem 8 let z toho stráví žáci na *grundschule* (ISCED 1) a *hauptschule* (ISCED 2). Rakouské školství není na rozdíl od německého ovlivněno zákonnými úpravami v jednotlivých spolkových zemích, ty totiž nemají vlastní autonomní ministerstva školství, pouze úřad zemského ředitelství školství, a proto je přístup k žákům a pedagogům jednotný v celé zemi²⁸²⁹.

1.4.2 Péče o etopedickou klientelu v Rakousku

Žáci s poruchami chování jsou na *grundschule* a *hauptschule* vzděláváni vždy inkluzivní formou výuky v běžných třídách, i když v minulosti podobně jako v Německu byli žáci umístováni do speciálních škol. Učitelům žáků, jejichž poruchy jsou závažnějšího rázu může asistovat při výuce asistent pedagoga.³⁰

²⁶ GEHALT-INFO.DE, DER WEG ZUM /R-SCHULPSYCHOLOGE/-IN DIE AUSBILDUNG [online] [cit. 2.8. 2023] dostupné z: [Gehalt Schulpsychologe/-in • Erfolg im Beruf \(gehalt-infos.de\)](https://www.gehalt-infos.de/beruf-lehrassistentin-grundschule/)

²⁷ 123TEST.COM, BERUF LEHRENASSISTENTIN GRUNDSCHULE/ LEHRENASSISTENTIN GRUNDSCHULE [online] [cit. 2.8. 2023] dostupné z: [Beruf Lehrassistentin Grundschule/Lehrassistentin Grundschule \(123test.com\)](https://www.123test.com/beruf-lehrassistentin-grundschule/)

²⁸ AIGNER, Helmut, et al. *Secondary education in Austria*. Council of Europe, 1995.

²⁹ JUNGREITHMEIER, Barbara. Primary child education and care in Austria. 2022.

³⁰ BUCHNER, Tobias; PROYER, Michelle. From special to inclusive education policies in Austria—developments and implications for schools and teacher education. *European Journal of Teacher Education*, 2020, 43.1: 83-94.

Školy v Rakousku jsou financovány podle tzv. indexů, ty mimo celkového počtu žáků zohledňují i počet žáků s rodiči, kteří neovládají němčinu. Index však příliš nereflektuje počet žáků s poruchami učení a chování ve škole. Konkrétní individuální podporu tedy přiděluje a posuzuje škola, finance jsou škole přiděleny bez ohledu na to, zda jsou právě potřeba.³¹

1.4.3 Odborní pracovníci pečující o etopedickou klientelu v Rakousku

Funkce školního sociálního pedagoga nebo sociálního pracovníka je v Rakousku běžná na většině základních a středních škol, jeho náplň práce je podobná jako v Německu. Jeho práce je definována jako terénní a bez stálého časového rozvrhu a cílem jejich práce je poskytovat poradenskou činnost, organizovat volnočasové aktivity pro žáky v riziku i pro celý školní nebo třídní kolektiv, dohlížet na žáky v riziku v době, kdy nejsou přítomni ve škole a zároveň působit jako spojka mezi vedením školy a rodiči žáků. Funkce sociálního pedagoga je vzhledem k rozsáhlé komunitě migrantů v Rakousku stále častěji využívána³².

Speciální pedagogové jsou běžně přítomni ve školách, jejich úkolem je zajišťování vhodné podpory pro žáky s poruchami učení a chování, stejně jako komunikace s poradenskými zařízeními ohledně poskytování podpory těmto žákům³³.

Školní psychologové působí v Rakouských školách jako externí pracovníci úřadu školského úřadu, ten je přítomen v každém školním okrsku. Poskytují krizovou intervenci a terapii, ta je pro každého žáka omezena na 30 minut měsíčně a je realizována buď osobně ve škole, popřípadě přímo na pracovišti úřadu anebo online³⁴.

Výchovní a kariérní poradci působí ve školách jako externisté, pomáhají žákům vybrat vhodné pokračování studia na vyšším stupni sekundárního vzdělání, podle jejich schopností, dovedností, specifík chování a vlastností³⁵.

³¹ SCHÖN, Sandra, et al. Mögliche Wege zum Schulbuch als Open Educational Resources (OER). Eine Machbarkeitsstudie zu OER-Schulbüchern in Österreich. *InnovationLab Arbeitsberichte Vol*, 2017

³² STING, Stephan. Developments within social pedagogy in Austria: Perspectives for work with children and young people. *International Journal of Child, Youth and Family Studies*, 2018, 9.1: 108-120.

³³ FEYERER, Ewald. Qualität in der Sonderpädagogik: Rahmenbedingungen für eine verbesserte Erziehung, Bildung und Unterrichtung von Schüler/inne/n mit sonderpädagogischem Förderbedarf. *Nationaler bildungsbericht österreich*, 2009

³⁴ Bundesministerium Bildung, Wissenschaft und forschung, schulpsychologie.at,beruf schulpsycholog/in, [online] [cit. 10.8. 2023] dostupné z: [Beruf Schulpsycholog/in - Schulpsychologie - Bundesministerium Bildung, Wissenschaft und Forschung](#)

³⁵ PORTAL.IBBOP.AT, SCHULER UND BILDUGSBERATUNG, [online] [cit. 10.8. 2023] dostupné z: [Schüler- und Bildungsberatung - Schule.at | IBOBB](#)

1.4.4 vzdělání odborných pracovníků v Rakousku

K výkonu funkce školního sociálního pedagoga je potřeba získat magisterský (ISCED 7) titul v oblasti sociální pedagogiky, tu lze studovat na většině vysokých škol jak univerzitního, tak neuniverzitního typu. V hlavním městě Vídni se dokonce nachází Kolleg für Sozialpädagogik, vysoká škola, která se zaměřuje hlavně na sociální pedagogiku.³⁶

Práci školního psychologa může v Rakousku vykonávat pouze osoba, která obdržela magisterský nebo vyšší titul z oblasti psychologie. V Rakousku není podmínkou, aby měl školní psycholog i pedagogické vzdělání, jako tomu je v některých spolkových zemích Německa. Rakouské ministerstvo školství rovněž poskytuje řadu programů, v jejichž rámci mohou školní psychologové rozšířit své kompetence³⁷.

Výchovní poradci v Rakousku musí mít střední školu zakončenou maturitní zkouškou (ISCED 3). Zároveň musí absolvovat kurz, který běžně trvá mezi 15 až 18 měsíci, v rámci něž získají absolventi znalosti z oblasti pedagogiky, osobnostního rozvoje, poradenství a řešení konfliktů. Studující si toto studium hradí sám a nezískává vysokoškolský titul.³⁸

1.5 Slovenská republika

Slovensko má s Českou republikou skutečně dlouhou společnou historii, která se projevuje i v oblasti školství a pedagogiky. Základní vzdělávání, na něž se zaměřuje tato práce probíhá vždy na prvním stupni základní školy (1.-5. třída) a poté buď na druhém stupni ZŠ (6.-9. třída), nebo odpovídajících ročnících víceletého gymnázia, popřípadě konzervatoře. Povinná školní docházka je desetiletá, zahrnuje tedy pět ročníků primárního vzdělávání, čtyři ročníky nižšího sekundárního vzdělávání a jeden ročník vyššího sekundárního vzdělávání³⁹.

Pojem etopedie existuje i ve slovenském pedagogickém slovníku. Na žádné slovenské vysoké škole se však v současné době nedá studovat jako samostatný obor, ale pouze jako

³⁶ SOZIALPAEDAGOGIK.AT, WAS IST SOZIALPADAGOGIK, [online] [cit. 10.8. 2023] dostupné z: [Was ist Sozialpädagogik? - Sozialpädagogik.at \(sozialpaedagogik.at\)](https://www.sozialpaedagogik.at/)

³⁷ Bundesministerium Bildung, Wissenschaft und forschung, schulpsychologie.at,beruf schulpsycholog/in, [online] [cit. 10.8. 2023] dostupné z: [Beruf Schulpsycholog/in - Schulpsychologie - Bundesministerium Bildung, Wissenschaft und Forschung](https://www.schulpsychologie.at/beruf-schulpsycholog-in)

³⁸ FEYERER, Ewald. Kann Inklusion unter den Strukturen des segregativen Schulsystems in Österreich gelingen. *Ist inklusive Schule möglich*, 2019, 61-76.

³⁹ Výchova a vzdelávanie v základných školách | Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. www.minedu.sk [online]. [cit. 29.8.2023]. dostupné z: [Výchova a vzdelávanie v základných školách | Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky \(minedu.sk\)](http://www.minedu.sk/vychova-a-vzdelavanie-v-zakladnych-skolach)

součástí bakalářského studia speciální pedagogiky. Na Slovensku však najdeme i obor, jež se nazývá léčebná pedagogika, který mimo jiné zastřešuje i individuální práci s žáky s poruchami chování, emocí a hodnot.⁴⁰

1.5.2. Péče o etopedickou klientelu na slovenských školách

Podobně, jako v Česku jsou žáci s poruchami chování a emocí vzdělávání nejčastěji inkluzivně v běžných školách. Mohou však být vzdělávání i ve speciálních třídách běžných ZŠ anebo ve speciálních školách⁴¹, které bývají na Slovensku označovány jako „základné školy pri liečebno výchovnom sanatóriu“. Ve výjimečných případech slovenské právo u těchto žáků umožňuje i domácí vzdělávání. O jeho povolení rozhoduje škola na základě žádosti zákonných zástupců žáka, nebo lékařského doporučení. Vůči slovenským žákům s poruchami chování je uplatňován individuální přístup, ten se projevuje v oblastech úpravy prostředí, organizace výchovně-vzdělávací činnosti, využití specifických vzdělávacích a výchovných postupů a v neposlední řadě v oblasti úpravy výstupů a hodnocení žáka. Žákům je možné poskytnout rovněž IVP (individuální vzdělávací program) v jehož rámci mohou být upraveny podmínky, obsah, formy, metody a přístupy ve vzdělávání. Tento program navrhuje pro žáka školské poradenské zařízení CPP (Centrum poradenstva a prevencie) a ŠCPP (Špecializované centrum poradenstva a prevencie) ve spolupráci s ŠPT (Školský podpurný tím), což je v podstatě obdoba našeho školního poradenského zařízení.⁴²

Podpurná opatření jsou rozdělena do tří druhů, tento systém se označuje jako tzv. vertikální systém podpurných opatření, jednotlivé druhy jsou všeobecná podpurná opatření, mezi která jsou řazena například prevence na podporu psychického, fyzického a sociálního zdraví a prevence výskytu rizikového chování nebo krizová intervence. K poskytnutí těchto opatření není potřebné vyjádření odborného pedagoga ani CPP či ŠCPP. Dalším typem podpurných opatření jsou cílená podpurná opatření, mezi ty patří například úprava cílů a forem vzdělávání nebo poskytnutí kurzu vyučovacího jazyka pro cizince. Tento typ opatření schvaluje buď odborný zaměstnanec ve škole anebo poradenské zařízení. Posledním typem podpurných opatření je specifické podpurné opatření. Mezi tato opatření jsou řazeny: zajištění působení

⁴⁰ POLICIANOVÁ, Dominika; ČEKANOVÁ, Tatiana. Špeciálny pedagóg ako terénny pracovník. *Študent na ceste k praxi. Zborník príspevkov z Prvej študentskej vedeckej konferencie*, 2012,

⁴¹ Prohuman.sk, Špecifické poruchy učenia a správania v kontexte inkluzívnej edukácie[online] [cit. 29.8. 2023], dostupné z: [ZBORNIK_SPUS_08 \(prohuman.sk\)](https://prohuman.sk/ZBORNIK_SPUS_08)

⁴² Inklucentrum.sk, poradenská centra, správa a IVP[online] [cit. 29.8. 2023] dostupné z: [Buletin_Individualny-vzdelavaci-program_web.pdf \(inklucentrum.sk\)](https://inklucentrum.sk/Buletin_Individualny-vzdelavaci-program_web.pdf)

asistenta pedagoga ve třídě či poskytování specifického kariérního poradenství a poskytnutí kompenzačních pomůcek⁴³.

1.5.3 Odborní pracovníci pečující o etopedickou klientelu ve slovenských školách

Poradenskou činnost ve školách poskytuje tzv. školní podpůrný tým, ten je veden školním speciálním pedagogem. Další pracovníci nejsou slovenskými zákony přímo požadováni. V zákoně 138/2019 jsou však specifikováni možní zaměstnanci školy v systému poradenství a prevence, těmi jsou psycholog, školní psycholog, speciální pedagog, terénní speciální pedagog, kariérní poradce, logoped, školní logoped, léčebný pedagog a sociální pedagog.

Školní speciální pedagog je hlavním článkem poradenství ve slovenských školách, jeho cílem práce je mimo jiné doporučení žáků k diagnostice a rediagnostice v CPP nebo ŠCPP, tedy poradenských zařízeních, které poskytují cílená podpůrná opatření. Mezi další činnosti školního speciálního pedagoga patří zabezpečení odpovídajících kompenzačních pomůcek pro žáka, hospitace ve vyučovacích hodinách, depistáž žáků s poruchami chování a specifickými poruchami učení a poskytování konzultační činnosti pedagogům vzhledem k začleněným žákům⁴⁴.

Školní psycholog na Slovensku poskytuje podobné služby jako v Česku. Jeho práce je však méně administrativní a více praktická, v rámci své činnosti poskytuje individuální a skupinové psychologické služby jako například psychoterapii, konzultace a v případě potřeby okamžitou intervenci. Rovněž se aktivně podílí na preventivních aktivitách organizovaných školním poradenským týmem⁴⁵.

Kariérní či výchovný poradce ve slovenských školách zajišťuje žákům pedagogické, psychologické, sociální a jiné služby, ve spolupráci se školním speciálním pedagogem, školním psychologem a třídním učitelem žáka⁴⁶.

⁴³ Slovensko, zákon 182/2023 ze dne 9. května 2023, kterým se mění a doplňuje zákon č. 245/2008 Z. z. o výchově a vzdělávání (školský zákon) a o změně a doplnění některých zákonů v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, [online] [cit. 29.8. 2023] dostupné z: [182/2023 Z.z. - Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa záko... - SLOV-LEX](#)

⁴⁴ ORIEŠČIKOVÁ, Helena, et al. Školský špeciálny pedagóg v školách a školských zariadeniach. *Studia Scientifica Facultatis Paedagogicae Universitas Catholica Ružomberok*, 2022.

⁴⁵ GAJDOŠOVÁ, Eva. Školský psychológ pre 21. storočie. 2012,

⁴⁶ MAJER, PaedDr Peter. Výchovný poradca v školskom systéme pedagogicko-psychologického poradenstva. *Job centrum a kariérne poradenstvo pre mladých na Orave. Občianske združenie Informačné centrum mladých Orava, Tvrdošín*, 2006.

Léčebný pedagog je slovenským specifíkem. Jeho náplní práce ve škole je kompenzace somatických, mentálních či sociálních nedostatků jedince navštěvujícího školu. Práce léčebného pedagoga je vždy zaměřena velmi individuálně. Konkrétní činnosti léčebného pedagoga ve škole jsou poskytování poradenství, odborně znalecké činnosti, realizace arteterapie či jiných forem z expresivně intervenčních přístupů ve školách. Společně s ostatními pracovníky školního podpůrného týmu se podílí na preventivních aktivitách v rámci školy. Léčebný pedagog je díky svému individuálnímu zacílení pro žáky s poruchami chování jedním z nejdůležitějších pracovníků společně se sociálním pedagogem⁴⁷.

Sociální pedagog má v rámci slovenského školství výraznější postavení, než je tomu v Česku. Sociální pedagogové jsou přítomni ve většině větších slovenských základních škol, nejvíce pak hlavně v oblastech vyloučených lokalit. Sociální pedagog v rámci náplně své práce ve škole pozoruje rizikové žáky a odborně hodnotí jejich chování. Monitoruje vznik disociálního chování u žáků, hledá příčiny školního neúspěchu žáků a rovněž poskytuje sociální poradenství a socioterapii. S ostatními členy školního podpůrného týmu se i on podílí na preventivních aktivitách. Mimo školu pak pozoruje žáky i v mimoškolních aktivitách a spolupracuje s orgány ochrany dětí^{48 49}.

1.5.4 vzdělání odborných pracovníků na Slovensku

Školní speciální pedagog ve Slovenské škole musí být podle zákona o pedagogických zaměstnancích osobou s dokončeným vysokoškolským vzděláním druhého stupně, tedy na magisterské úrovni, z oboru speciální pedagogiky⁵⁰.

Na Slovensku se může stát školním psychologem pouze osoba s dokončeným magisterským vzděláním v oboru školní psychologie. Vhodné je rovněž doplnit si vzdělání dalšími kurzy např. terapeutické, nebo inovativního vzdělání, ty se poté pozitivně projeví na

⁴⁷ Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu, Školský podpurný tím, manual pre riaditeľa školy [online] [cit. 29.8. 2023], dostupné z: [26734.pdf \(minedu.sk\)](#)

⁴⁸ ZEMANČÍKOVÁ, Vladimíra. Sociálny pedagóg a jeho kompetencie v práci s mládežou stredných škôl. *ako aktér sociálnej zmeny*, 2008.

⁴⁹ Slovensko, zákon číslo 138/2019 z.z. Ze dne 29.5. 2019 o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a zmene a doplnení niektorých zákonov [online] [cit. 29.8. 2023], in zbička zákonov Slovenskej republiky, dostupné z: [138/2019 Z. z. Zákon o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch | Aktuálne znenie \(zakonypreludi.sk\)](#)

⁵⁰ Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu, Školský špeciálny pedagóg [online] [cit. 1.9. 2023], dostupné z: [Školský špeciálny pedagóg | Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky \(minedu.sk\)](#)

finanční odměně daného psychologa. Rovněž je výhodou získat atestaci z oblasti školní psychologie, případně psychologické vzdělání na doktorské úrovni (ISCED 6)⁵¹.

K výkonu práce kariérního či výchovného poradce je potřebnou kvalifikací magisterský titul, a to buď z oblasti psychologie, ekonomie a managementu zaměřeného na lidské zdroje, personálního managementu nebo kariérního poradenství, sociální práce, pedagogických disciplín či andragogiky. Předpokladem pro výkon funkce je rovněž další rozšiřující vzdělání⁵².

K výkonu funkce léčebného pedagoga je potřeba získat magisterský titul z oblasti léčebné pedagogiky a logopedie, nebo léčebné pedagogiky studované s jiným pedagogickým oborem. Léčebná pedagogika se dá v současné době studovat například na Komenského univerzitě v Bratislavě nebo na pedagogické fakultě katolické univerzity v Ružomberoku⁵³.

Sociální pedagogové jsou na Slovensku na rozdíl od České republiky, definováni v zákoně o pedagogických zaměstnancích i ve vyhlášce o kvalifikačních předpokladech pedagogických pracovníků. Zde je uvedeno, že sociálním pedagogem se může stát osoba s magisterským titulem z oblasti pedagogiky, konkrétně zaměřené na sociální pedagogiku. Sociální pedagogiku lze dnes studovat na velkém množství Slovenských univerzit, a to buď jako maior, minor a nebo jako samostatný studijní obor^{54 55}.

1.6 Polsko

Základní a nižší sekundární školství se v Polsku odehrává na základních školách (Szkoła Podstawowa). Povinná školní docházka je stanovena od 7 do 15 let, částečně je rovněž nižší

⁵¹ Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu, psycholog a školský psycholog [online] [cit. 1.9. 2023], dostupné z: [Psychológ a školský psycholog | Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky \(minedu.sk\)](https://www.minedu.sk/)

⁵² Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu, Kariérový poradca [online] [cit. 1.9. 2023], dostupné z: [Kariérový poradca | Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky \(minedu.sk\)](https://www.minedu.sk/)

⁵³ Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu, Liečebný pedagóg [online] [cit. 1.9. 2023], dostupné z: [Liečebný pedagóg | Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky \(minedu.sk\)](https://www.minedu.sk/)

⁵⁴ Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu, Sociálny pedagóg [online] [cit. 1.9. 2023], dostupné z: [Sociálny pedagóg | Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky \(minedu.sk\)](https://www.minedu.sk/)

⁵⁵ Slovensko, vyhláška ministerstva školství Slovenskej republiky číslo 1/2020zz. O kvalifikačných predpokladoch pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov, Ze dne 10.1.2020 [online] [cit. 1.9. 2023], dostupné z: [1/2020 Z. z. Vyhláška o kvalifikačných predpokladoch pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov | Aktuálne znenie \(zakonypreludi.sk\)](https://www.zakonypreludi.sk/)

střední vzdělávání realizováno na gymnáziích. Péče o žáky s poruchami chování, emocí a hyperkinetickými poruchami je i v Polsku součástí speciální pedagogiky^{56,57}.

1.6.2 Péče o etopedickou klientelu v polských školách

Podobně, jako v ostatních zemích zmíněných v této práci, i Polské školství nabízí žákům s poruchami chování, emocí a hodnotových orientací hned několik cest. První jsou speciální školy, které však nejsou určeny primárně pro žáky s poruchami chování, a pokud tak neexistuje přidružené tělesné nebo mentální postižení, žák by neměl být do podobného zařízení umístěn. Další variantou je vzdělávání vnitřně segregované. Některé školy mají speciální třídy pro žáky s ADHD a specifickými poruchami učení. V případě poruch chování je však nejčastější třetí varianta, a to inkluzivní vzdělávání mezi intaktními spolužáky. Žákům je v Polsku poskytován individuální vzdělávací program, ten je mimo žáků s poruchami pozornosti a chování určen i žákům s jinými druhy postižení. Žáci s poruchami chování mohou v rámci tohoto plánu například docházet na hodiny pedagogické intervence, v jejichž rámci se budou snažit rozvíjet své sociální schopnosti. Individuální vzdělávací plán je pro žáky tvořen hlavně pracovníky pedagogicko psychologických poraden, na jeho plnění se pak podílí třídní učitel, školní speciální pedagog, ostatní učitelé i asistenti pedagoga. Individuální vzdělávací plány jsou v Polsku přidělovány na základě vyhlášky polského ministerstva školství o podmínkách organizace vzdělávání, výchovy a péče o děti a mládež se zdravotním postižením, sociálním znevýhodněním a ohrožením sociálním znevýhodněním z roku 2015⁵⁸.

1.6.3 Odborní pracovníci pečující o etopedickou klientelu v Polsku

Speciální pedagog je v Polsku funkce, která je vyhrazena pouze školám, nepůsobí tak na jiných pozicích ve školství. Jeho náplní práce je aktivní vyhledávání žáků se specifickými potřebami, žáků s poruchami chování nebo žáků v riziku. Organizování a zajišťování hodin pedagogické intervence pro tyto žáky, spolupráce s ostatními odborníky ve škole a s učiteli. Speciální pedagog má společně s pedagogicko-psychologickou poradnou hlavní slovo v oblasti

⁵⁶ Poland - Secondary Education. education.stateuniversity.com [online]. [cit. 1.9.2023], dostupné z: [Poland - Secondary Education - Lessons, Vocational, Week, and Students - StateUniversity.com](https://www.education.stateuniversity.com/secondary-education-lessons-vocational-week-and-students-stateuniversity-com)

⁵⁷ SZUMSKI, Grzegorz; KARWOWSKI, Maciej. Emotional and social integration and the big-fish-little-pond effect among students with and without disabilities. *Learning and Individual Differences*, 2015

⁵⁸ Pedagogika Specjalna - portal dla nauczycieli, Co to jest IPET (Indywidualny Program Edukacyjno – Terapeutyczny)? 2020 [online] [cit.1.10. 2023], dostupné z: [Co to jest IPET \(Indywidualny Program Edukacyjno – Terapeutyczny\)? \(pedagogika-specjalna.edu.pl\)](https://pedagogika-specjalna.edu.pl)

tvorby individuálního vzdělávacího plánu pro žáka, který právě na doporučení poradny vytváří. Následně je jeho cílem zkvalitňování plánu, jeho přizpůsobení učiteli a následné vyhodnocení⁵⁹.

Školní psycholog je druhým nejdůležitějším prvkem poradenství v polských školách. Úkoly které mu jsou svěřeny však velmi závisí na konkrétním vedení školy. Zpravidla ale mají jako náplň práce činnosti uvedené ve vyhlášce o psychologické a pedagogické pomoci ve veřejných mateřských školách, školách a školských zařízeních, kterou vydalo polské ministerstvo školství. Mezi tyto činnosti se řadí zajištění bezpečnosti při práci a při výuce, provádění výzkumné a diagnostické činnosti u žáků včetně diagnostiky individuálních vývojových, vzdělávacích potřeb, psychických a fyzických možností žáků s cílem zjistit silné stránky, předpoklady, zájmy a nadání žáků a příčiny vzdělávacích neúspěchů nebo obtíží ve fungování žáků, včetně bariér a omezení bránících fungování žáka a jeho zapojení do života mateřské školy, školy a jiných zařízení. Pokud není na škole přítomen kariérový poradce, poté spadá i tento typ poradenství do služeb poskytovaných školním psychologem⁶⁰.

Kariéerní nebo výchovný poradce není v současné době přítomen na všech základních školách, na středních však stále častěji. Jeho úkolem je poskytovat diagnostiku pracovních potřeb žáků a její aktualizaci při přestupu na další stupeň vzdělávání, aktivně vyhledávat a doporučovat rodičům žáků další informační zdroje v oblasti trhu práce v Polsku a EU, stejně jako informovat o možnostech seberozvoje mimo školu. Pro žáky s poruchami chování a emocí je pak velmi důležitá jeho práce, v rámci níž hledá alternativní možnosti vzdělávání na jiných školách.

1.6.4 Vzdělání odborných pracovníků pečujících o etopedickou klientelu v Polsku

Studium speciální pedagogiky v Polsku je určeno absolventům pedagogického oboru magisterského stupně (ISCED 5). Studium je zaměřené buď na mateřské a střední školství, anebo na vyšší stupně vzdělání. Studium je trojsemestrální a je realizováno zpravidla hybridní formou. Učitelé se zde vzdělávají v oblasti inkluzivních přístupů ve školství a získávají kompetence k výkonu práce školního speciálního pedagoga. Podmínkou ukončení studia je splnění všech předmětů v rámci tohoto studia⁶¹.

⁵⁹ Biznes dolnoslaski, CO ROBI PEDAGOG SPECJALNY W SZKOLE PODSTAWOWEJ? [online] [cit.1.11. 2023], dostupné z: [Co robi pedagog specjalny w szkole podstawowej? - BiznesDolnoslaski.pl](https://biznesdolnoslaski.pl)

⁶⁰ Barbara Brzoskiewicz, obowiazki psychologa szkolnego [online] [cit.1.11. 2023], dostupné z: [Obowiazki psychologa szkolnego \(barbarabrzoskiewicz.pl\)](https://barbarabrzoskiewicz.pl)

⁶¹ Universitat Adama Mickiewicza w Poznaniu, pedagog specjalny w edukacji włączającej[online] [cit.9.11. 2023], dostupné z: [Pedagog specjalny w edukacji włączającej | Wydział Studiów Edukacyjnych \(amu.edu.pl\)](https://wydzialstudiuw.edu.pl)

Školním psychologem se může v Polsku stát pouze osoba, která má dokončené úplné vysokoškolské vzdělání magisterské úrovně (ISCED 5) v oblasti psychologie zaměřené na školní psychologii. V rámci tohoto studia se psycholog vzdělává nejen v oblasti psychologie a poradenství, ale rovněž v oblasti pedagogiky a speciální pedagogiky⁶².

Kariérový poradce musí v Polsku absolvovat vzdělání bakalářské (ISCED 4) nebo magisterské úrovně (ISCED 5) v oboru profesní poradenství a osobnostní rozvoj, zároveň musí mít i pedagogické vzdělání. V rámci studia se budoucí poradce vzdělává kromě oblasti trhu práce i v oblasti pedagogické, speciálně pedagogické a psychologické⁶³.

⁶² Zawodowo.info, psycholog szkolny-wymagania,obowiazki i cechy zawodu [online] [cit.9.11. 2023], dostupné z: [Psycholog szkolny - wymagania, obowiazki i cechy charakterystyczne zawodu \(zawodowo.info\)](https://zawodowo.info)

⁶³ Prawo.pl, szkolne doradstwo zawodowe-wystarcza studia podyplomowe, [online] [cit.9.11. 2023], dostupné z: [Doradca zawodowy w szkole - jakie powinien miec kwalifikacje? \(prawo.pl\)](https://prawo.pl)

Výzkumná část

2 Design výzkumu

Design výzkumu bylo zpočátku práce poměrně složité konkrétně ukotvit, jelikož podobná práce na téma **podoby etopedie v zahraničí** nebyla nalezena. V průběhu chystání designu výzkumu a sběru dat se ukazovalo, že nepůjde zcela aplikovat konkrétní kvalitativní analýzu. Z toho důvodu jsem jako nejméně vhodné zvolil **exploratorní studii**, která umožňuje kombinovat více druhů analýzy. Exploratorní studie je metoda, která je aplikována především na taková data, která nám teprve ukazují daný směr v oboru⁶⁴.

2.2. Výzkumné otázky a cíl výzkumu

Výzkumné otázky a cíle výzkumu byly formovány, tak aby navazovaly na teoretickou část této práce a zároveň tak aby pomohly rozšířit povědomí o zahraničním pohledu na péči o žáky psychosociálně ohrožené a psychosociálně postižené v kontextu škol, a to se zaměřením jak na žáky samotné, tak na pedagogy, kteří o ně v rámci školy pečují.

Cíle výzkumu:

- Porovnat vzdělávání a péči o žáky s výchovnými problémy, žáky s rizikem exkluze a žáky s psychosociálním ohrožením na základních školách v jednotlivých zemích.
- Porovnat práci speciálního pedagoga, etopeda anebo jiné osoby, která se v rámci školy těmto žákům věnuje v kontextu jednotlivých zemí.
- Porovnat vzdělání osob, jejichž cílem práce jsou žáci s výchovnými problémy, žáci ohrožení exkluzí a psychosociálně ohrožení žáci v jednotlivých zemích.

Hlavní výzkumná otázka vznikala poměrně dlouho a reagovala na prvotní rešerši dostupné literatury a také na odborné konzultace.

Hlavní výzkumná otázka je: *Jakým způsobem se liší vzdělávání a péče o žáky s výchovnými problémy, žáky s rizikem exkluze a žáky psychosociálně ohrožené na základních školách v jednotlivých zemích, které jsou součástí průzkumu?*

⁶⁴ HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum v pedagogice. In: *Současné metodologické přístupy a strategie pedagogického výzkumu. Sborník 14. konference České asociace pedagogického výzkumu*. 2006.

Na základě hlavní výzkumné otázky jsme dále stanovili dílčí výzkumné otázky, které ji rozšiřují a zkoumají daný problém více do hloubky.

Dílčí výzkumné otázky:

- a) Jaký je rozdíl v běžné práci osob, které jsou zaměstnány ve školách a jejich objektem práce jsou žáci s výchovnými problémy, žáci s rizikem exkluze a žáci psychosociálně ohrožení, v kontextu jednotlivých zemí, které jsou součástí průzkumu?*
- b) Jaký stupeň a zaměření vzdělání je potřebné pro zaměstnance školy, který se věnuje žákům s výchovnými problémy, žákům s rizikem exkluze a psychosociálně ohroženými žákům v jednotlivých zemích, které jsou součástí průzkumu?*
- c) Jakým způsobem probíhá výuka, intervence a terapie u žáků s rizikem exkluze a psychosociálně ohrožených žáků v jednotlivých zemích, které jsou součástí průzkumu?*
- d) Jaké služby jsou žákům, kteří se řadí do etopedické klienteli poskytovány v rámci jednotlivých zemí, které jsou součástí šetření.*

2.3 Výzkumný vzorek

Účastníci výzkumu byli vybíráni formou záměrného kriteriálního výběru, přičemž ona kritéria byla praxe v oblasti péče skupiny žáků, kteří se v kontextu České republiky řadí mezi klientelu speciálně pedagogické disciplíny etopedie, konkrétně se může jednat o učitele, speciální pedagogy, školní psychology, výchovné a kariérový poradce, metodiky prevence, sociální pedagogy, či jiné osoby, které ve školním prostředí tuto péči žákům poskytují. Dalším kritériem bylo, aby oni pracovníci v současné době či nedávné minulosti pracovali v inkluzivním prostředí základních a středních škol, kde jsou žáci se specifickými poruchami pozornosti a chování vzděláváni společně s intaktními vrstevníky v rámci jedné instituce⁶⁵.

Dalším kritériem bylo, aby tito odborníci působili v zemích, jež jsou popisovány v rámci teoretické části této práce, tedy sousedních zemí České republiky, konkrétně Německa, Rakouska, Polska a Slovenska.

⁶⁵ MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Grada Publishing, 2006.

2.4 Sběr dat

Pro tuto explorativní studii byla zvolena kvalitativní metoda, která byla realizována formou polostrukturovaného rozhovoru, účastníky výzkumného šetření jsou odborníci z praxe, kteří mají v náplni své činnosti práci s etopedickou klientelou v rámci školního prostředí. Důvodem volby této metody je hlavně to, že umožňuje zaznamenat konkrétní zkušenosti daných odborníků a specifické informace jako jsou názory či postoje k problematice vzdělávání osob s poruchami chování. Dalším důvodem je flexibilita, kdy je možné reagovat na nedostatečné popsání, či neočekávanou informaci ze strany účastníka výzkumu. Posledním důvodem volby tohoto typu výzkumného postupu bylo lepší vnímání kontextu a aktuálnosti informací oproti literární rešerši⁶⁶.

Polostrukturované rozhovory byli získány v krátkém časovém úseku v zimě a na jaře 2024, jako první byl vytvořen rozhovor s výchovnou poradkyní z České republiky, později s Rakouským sociálním pedagogem přes platformu Zoom, tento konkrétní rozhovor byl domluven na základě známosti s bývalým školním psychologem, který v Rakousku v minulosti rovněž působil. Dalším rozhovorem byl rozhovor s Německou školní speciální pedagožkou, který byl autorovy práce rovněž domluven přes společné známé, Stejně tak tomu bylo i u rozhovoru se Slovenskou školní psycholožkou. V případě Polského školního psychologa pak byl rozhovor získán tak, že tento odborník odpověděl na e-mail se žádostí o rozhovor. Všichni uvedení odborníci se šetření zúčastnili bez nároku na finanční odměnu. Účastníci nebyli dopředu seznámeni s konkrétním zněním otázek, rozhovor jako takový jim však byl popsán v okruzích, kterých se měl týkat.

Jeden z uvedených rozhovorů byl realizován osobně, ostatní pak přes platformy Zoom a Teams, během jejich pořizování se nevyskytli zásadnější problémy ve spojení, a tak je bylo i možné bez větších potíží přeložit do českého jazyka. Pozitivní faktorem při tvorbě rozhovorů byla rovněž dobrá jazyková vybavenost účastníků výzkumu, kteří všichni ovládali anglický jazyk na dobré úrovni a docházelo tak k minimu nedorozumění při pořizování rozhovoru.

⁶⁶ MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Grada Publishing, 2006.

3.4 Analýza dat

Analýza dat v této studii byla realizována na bázi obsahové analýzy, tento druh analýzy zajišťuje možnost objektivního popisu zjevného obsahu komunikace, tato analýza byla konkrétně realizována formou tzv. pattern matchingu, tedy vyhledáváním vzorců, vztahů a schod v jednotlivých rozhovorech, toto je založeno na logické propojenosti, tato metoda se nevyužívá k potvrzování hypotéz, ale umožňuje vhodně otevřít tematiku daného oboru⁶⁷. V rámci tohoto procesu byl použit systém otevřeného kódování, to znamená, že k jednotlivým tématům je kód, který představuje konkrétní informaci. Kódování se realizuje rozložením informace, jejích konceptualizací a následnou syntézou⁶⁸.

⁶⁷ SEDLÁČKOVÁ, Renáta. Výzkum médií. Nejužívanější metody a techniky. 1. vydání. 2014.

⁶⁸ CHRASTINA, Jan. *Případová studie–metoda kvalitativní výzkumné strategie a designování výzkumu: Case study–a method of qualitative research strategy and research design*. Palacký University Olomouc, 2019.

4 Výsledky

Výsledky šetření jsou popsány v tabulkách, přičemž na první tabulce vidíme jednotlivé kódy, ke kterým je připojen popis toho, co jednotlivý odborníci uvedli a dále také jejich přesné komentáře a citace k onomu kódu. Tato tabulka popisuje onu realizaci dané činnosti v celkovém kontextu všech zemí, které jsou součástí šetření⁶⁹.

Kódy	Popis	Komentáře a citace
Vzdělání a doplňkové vzdělávání	<p>V oblasti vzdělávání odborných pracovníků je ve všech případech jednotným znakem minimální požadované vzdělání, to je ve vždy vzdělání magisterské úrovně v daném oboru, ať už se jedná o pedagogiku, speciální pedagogiku, či obecnou nebo školní psychologii. Požadované vzdělání ve všech případech koreluje s činností, kterou ve školách vykonávají. Každý z uvedených odborníků má dle jejich vlastních slov určité znalosti hlavně z oborů pedagogiky, speciální pedagogiky a psychologie.</p> <p>V některých zemích je rovněž možné či nutné si vzdělání doplnit a to ať už akreditovanými kurzy na vysokých školách či inovativními a terapeutickými kurzy, v některých zemích je rovněž výhodou získání doktorského vzdělání.</p>	<p>„Vzdělání magisterské úrovně z univerzity, Speciálně pedagogická studia ano, samozřejmě : IB, Německá speciální pedagožka.</p> <p>„Pro výkon práce psychologa ve škole musíte mít magisterský titul z oboru školní psychologie, občas ovšem tuto práci vykonávají i lidé s bakalářským titulem“ : MS, polský školní psycholog.</p> <p>„Magisterský titul v oboru Obecná psychologie; další kurzy po této kvalifikaci jsou vítané, jsou to například terapeutické kurzy, pravidelné semináře, inovativní školení“ KM, slovenská školní psycholožka.</p> <p>„pro výkon funkce speciálního pedagoga je potřeba mít magisterský titul z oboru speciální pedagogiky, pro výkon funkce preventisty pak kurzy, které jsou stanoveny ministerstvem.“ MK, Rakouský speciální pedagog.</p> <p>„Je potřeba vystudovat na vysoké škole pedagogické obor výchovné poradenství, je to 3 semestrální studium.“ JO, česká výchovná poradkyně.</p>
Odborníci ve škole	<p>Ve školách v uvedených zemích pečují o etopedickou klientelu široká škála odborných pozic, mezi ně ve všech zemích kromě Rakouska působí výchovní poradci, jejich náplň práce a postavení v rámci školního poradenství se však značně liší. Další odbornou pozicí, kterou najdeme ve</p>	<p>„Zastávám pozici speciálního pedagoga“, „V naší škole máme sociálního pedagoga, karierního poradce a psychologa“: IB Německá speciální pedagožka.</p> <p>„Pozici školního psychologa.“, Speciální pedagog, výchovný poradce“ MS, polský školní psycholog.</p>

⁶⁹ CHRASTINA, Jan. *Případová studie–metoda kvalitativní výzkumné strategie a designování výzkumu: Case study–a method of qualitative research strategy and research design*. Palacký University Olomouc, 2019.

	<p>školách v těchto zemích jsou školní speciální pedagogové, ti mají na starosti zpravidla dokumentaci, depistáž a doporučení pro pedagogy, kteří vzdělávají žáky s poruchami chování. Školní psychologové mají ve své práci hlavně poskytování terapie a krizové intervence ve školách. V některých zemích ve školách působí i sociální pedagogové, jejichž práce je zaměřená hlavně na vyloučené lokality a zabezpečení vzdělávání žáků z tohoto prostředí. Mezi další pozice, které ve školách v zemích, které jsou součástí tohoto šetření nalezneme ještě funkci metodika prevence v České republice a učitele náboženství na Slovensku.</p>	<p><i>„Speciální pedagog, ten poskytuje konkrétní pomoc při integraci“, „sociální pedagog nebo pracovník, který zabezpečuje finanční stránku vzdělávání dítěte“ „Posledním je učitel náboženství, v případě, že je dítě vedené k víře“: KM, slovenská školní psycholožka.</i></p> <p><i>„V rámci školy jsem ukotven na pozici školního speciálního pedagoga“, „S těmito žáky pracuje ještě školní sociální pracovník, nebo školní sociální pedagog“ MK, Rakouský speciální pedagog</i></p> <p><i>„Na pozici výchovného poradce působím už více než 15 let“, „Máme ve škole Speciálního pedagoga, výchovného poradce, metodika prevence a na škole máme rovněž nově psychologa.“ JO, Česká výchovná poradkyně.</i></p>
<p>Spolupráce mimo školu</p>	<p>Spolupráce probíhá nejčastěji s institucemi, které mají na starosti diagnostiku žáků, to jsou například pedagogicko-psychologické poradny v Česku, Centra poradenství a prevence na Slovensku, nebo zemský úřad pro vzdělávání v Německu. Mimo to také probíhá spolupráce s institucemi ústavní výchovy, orgány ochrany dětí (OSPOD atd.), dětskými psychiatry, psychology, školními psychology (v případě Rakouska) neziskovými organizacemi a v Polsku dokonce i církvemi.</p>	<p><i>„Mimo školu spolupracuji se zemským úřadem pro vzdělávání, Sociálními pracovníky, ale samozřejmě také s rodiči dětí.“ IB, německá speciální pedagožka.</i></p> <p><i>: „Spolupracujeme hlavně s pedagogicko psychologickým centrem na poskytnutí vhodné podpory pro žáky s poruchami učení a chování, s úřadem školní psychologie, který zajišťuje psychologickou intervenci pro naše žáky a to realizují většinou online, poté spolupracujeme také s úřady, které mají na starost ochranu dětí, mimo to spolupracujeme i s úřadem ministerstva práce a podnikání, který poskytuje pracovní poradenství našim žákům.“ MK, rakouský speciální pedagog.</i></p> <p><i>„S Rodiči dětí, Centrem poradenství a prevence, centrem pro rodiny a děti, u žáků kteří jsou v ústavní výchově, pedopsychiatrem, klinickým psychologem.“ KM, slovenská školní psychožka.</i></p>

		<p>„Spolupracujeme s pedagogicko-psychologickou poradnou, speciálně-pedagogickým centrem a s OSPODem.“ JO, česká výchovná poradkyně.</p> <p>„S vedením spolupracujeme na tom jak řešit problémy jednotlivých žáků. Pro realizaci podpory je nutná spolupráce s pedagogicko-psychologickou poradnou, úřady pro ochranu dětí i s neziskovými organizacemi, nebo katolickou církví.“ MS, polský školní psycholog.</p>
<p>Realizace výuky a intervence</p>	<p>Výuka žáků s poruchami chování je realizována ve všech zemích inkluzivní formou, výjimkou jsou pouze žáci, kteří kromě poruchy chování trpí i jiným druhem nebo kombinací postižení, ti jsou pak vzděláváni buď integrovaně nebo mimo běžné školy. Intervence probíhají zpravidla individuálně, v některých zemích průzkumu však i skupinově.</p>	<p>„Výuka těchto žáků probíhá inkluzivní formou, terapie nejčastěji u školního psychologa v jeho kanceláři a intervence bývá individuální.“ IB, německá speciální pedagožka.</p> <p>„Pedagogická intervence probíhá individuálně s vyučujícími, int například školních psychologů probíhá většinou online a výuka je stejná jako u všech ostatních.“ MK, rakouský speciální pedagog.</p> <p>„Žák může být buď běžný například s ADHD, nebo integrovaný v běžné škole, například s mentálním postižením, případně žák speciální školy. Vzdělávání všech těchto skupin se pak zásadně liší. KM, slovenská školní psycholožka.“</p> <p>„Intervence pro žáky je zajištěna jednou týdně po vyučování, je vedena vlastně pedagogy, kteří tuto činnost chtějí vykonávat“ JO, česká výchovná poradkyně</p> <p>„Intervence a terapie se odehrává v mé kanceláři ve škole a zpravidla trvá 30 minut, výuka těchto žáků pak u nás probíhá ve třídě s ostatními, ale žáci například s hyperaktivitou nebo poruchami učení mají navíc vyučovací hodiny“ MS, polský školní psycholog</p>

<p>Standardní činnosti odborníka</p>	<p>Odborníci, kteří jsou součástí tohoto šetření poskytují následující služby: Depistáž žáků ohrožených školním neúspěchem, depistáž žáků psychosociálně ohrožených, poskytování podpory žákům na základě doporučení poradenských zařízení, metodická pomoc pedagogům, poskytování individuální či skupinové intervence.</p>	<p>„Zařizuji podporu pro učitele, aby vhodně pracovali se žáky s poruchami učení a chování, žákům zajišťuji odborná vyšetření pro tyto děti a také zařizuji potřebné pomůcky, případně se účastním vyučovacích hodin a ještě poskytuji žákům individuální intervenci.“ IB, Německá speciální pedagožka.</p> <p>„Pedagogické poradenství, speciálně-pedagogické poradenství a služby prevence rizik.“ MK, rakouský speciální pedagog.</p> <p>„Diagnostika, Terapie, například terapii hrou, dále prevenci, krizovou intervenci a poradenství pro rodiče.“ KM, slovenská školní psycholožka.</p> <p>„Moje práce spočívá ve vedení dokumentace dětí s poruchou učení a chování a poskytování podpůrných opatření“, „pro žáky s tímto zařazením, sledování, vyhodnocování těchto podpůrných opatření, dále pracuji na kariérovém poradenství, prevenci školních neúspěchů a vzdělávání nadaných žáků“ JO, česká výchovná poradkyně.</p> <p>„Žákům poskytují ve své kanceláři intervenci a terapii“, „Jsem taktéž odpovědný za prevenci v naší škole.“ MS, polský školní psycholog</p>
---	--	---

Tabulka 1: Kódy, popis a komentáře vzniklé z analýzy

Pro přehlednost jsem každý kód, který obsahuje podobnosti a rozdílnosti péče v rámci zemí rozdělili do samostatných tabulek. Celkově můžeme najít pět různých témat, která reflektují a popisují praxi a práci odborníků v různých zemích, u každé z tabulek jsou rozděleny dva pojmy a to podobnosti, které popisují v čem a se kterými zeměmi se postup v oblasti daného kódu shoduje a poté rozdílnosti, které popisují jak se problematika v dané zemi liší.

	Česká republika	Spolková republika Německo	Polsko	Slovenko	Rakousko
Vzdělání a doplňkové vzdělání	Podobné: Stejně jako u ostatních zemí je nutné pro práci s etopedickou klientelou získat vzdělání magisterské úrovně	Podobné: U konkrétní odbornice, která působí ve škole na pozici speciální pedagožky musela stejně jako ostatní odborníci se kterými byl rozhovor realizován absolvovat vzdělání magisterské úrovně.	Podobné: V Polsku je podobně jako v ostatních zemích oficiálně vyžadován magisterský titul. Podobně jako v Německu neuvedl polský odborník další doplňkové vzdělání, které je pro výkon jeho funkce nutné.	Podobné: Stejně jako u ostatních zemí je nutné pro práci s etopedickou klientelou získat vzdělání magisterské úrovně	Podobné: Stejně jako u ostatních zemí je nutné pro práci s etopedickou klientelou získat vzdělání magisterské úrovně.
	Rozdílné: Výchovná poradkyně se kterou byl tento rozhovor veden musela kromě dokončeného formálního vzdělání absolvovat ještě doplňkové třísemestrální vzdělání, které ji opravňuje k výkonu funkce výchovného poradce.	Rozdílné: Tato odbornice narozdíl od jejích kolegů z České republiky, Slovenska a Rakouska neuvedla další doplňkové vzdělání, které by musela absolvovat. Dalším rozdílem bylo to, že se požadavky na vzdělání a úkoly speciálního pedagoga odlišují podle právního předpisu nižšího správního celku, nikoliv celostátního.	Rozdílné: Na rozdíl od školních psychologů z ostatních zemí v tomto šetření je v Polsku nutné získat titul z oblasti školní, nikoliv pouze obecné psychologie. Další rozdíl můžeme nalézt v tom, že polský odborník otevřeně přiznává, že jeho funkci vykonávají i lidé, kteří mají pouze bakalářský titul z této oblasti	Rozdílné: Na Slovensku je k dispozici široká škála aktualizačních terapeutických a inovačních kurzů. Slovenská odbornice i popsala to, že za jejich absolvování náleží zaměstnancům navýšení tabulkové mzdy.	Rozdílné: Pro výkon preventivní činnosti ve škole je potřeba mít speciální kurz akreditovaný ministerstvem školství. Odborníci z ostatních zemí neuvedli to, že by museli absolvovat speciální vzdělání pro to aby se mohli podílet na preventivní činnosti.

Tabulka 2: Porovnání v oblasti vzdělání a doplňkové vzdělání.

	Česká republika	Spolková republika Německo	Polsko	Slovenko	Rakousko
Odborníci ve škole	<p>Podobné: Stejně jako v ostatních zemích se ve školách vyskytují pozice školního psychologa a školního speciálního pedagoga. Podobně jako v Polsku a Německu zde nalezneme funkci výchovného poradce.</p>	<p>Podobné: Stejně jako v ostatních zemích se ve školách vyskytují pozice školního psychologa a školního speciálního pedagoga, stejně jako v Česku zde najdeme výchovného, či kariérového poradce.</p>	<p>Podobné: Stejně jako v ostatních zemích se ve školách vyskytují pozice školního psychologa a školního speciálního pedagoga. Podobně jako v České republice a Německu zde existuje i funkce výchovného poradce</p>	<p>Podobné: Stejně jako v ostatních zemích se ve školách vyskytují pozice školního speciálního pedagoga. Velký význam zde mají podobně jako v Rakousku a Německu školní sociální pedagogové, nebo sociální pracovníci.</p>	<p>Podobné: V Rakouských školách pracují se žáky psychosociálně ohroženými a postiženými Školní speciální pedagog a školní sociální pedagog</p>
	<p>Rozdílné: Funkce výchovného poradce je v kontextu České republiky výraznější, než je tomu v jiných zemích, kde se tato funkce vyskytuje, funkci školního metodika prevence nezmínil žádný z ostatních odborníků, pouze rakouský školní psycholog oddělil funkci preventisty od své hlavní práce.</p>	<p>Rozdílné: Oproti Česku a Polsku je ve škole využíván i sociální pedagog.</p>	<p>Rozdílné: Účastník výzkumu z Polska neuvedl rozdíl od Německého, Rakouského a Slovenského účastníka existenci funkce školního</p>	<p>Rozdílné: Oproti účastníkům z Polska, Česka a Německa neuvedla Slovenská účastnice funkci výchovného poradce, naopak jako jediná zmínila velkou roli učitelů náboženství a jejich podíl na péči o žáky s poruchami chování.</p>	<p>Rozdílné: Školní psychologové v rakouském případě nepůsobí přímo ve škole, ale jsou společní pro školní okrsek, podobně to je v kariérovém poradenství.</p>

Tabulka 3: Porovnání v oblasti odborníků ve škole

	Česká republika	Spolková republika Německo	Polsko	Slovenko	Rakousko
Spolupráce mimo školu	Podobné: Stejně jako u ostatních byla uvedena spolupráce s poradenskými zařízeními a úřady ochrany dětí. Rovněž každý s odborníků uvedl spolupráci s rodiči žáků.	Podobné: Stejně jako u ostatních byla uvedena spolupráce s poradenskými zařízeními a úřady ochrany dětí. Rovněž každý s odborníků uvedl spolupráci s rodiči žáků	Podobné: Stejně jako u ostatních byla uvedena spolupráce s poradenskými zařízeními a úřady ochrany dětí. Rovněž každý s odborníků uvedl spolupráci s rodiči žáků.	Podobné: Stejně jako u ostatních byla uvedena spolupráce s poradenskými zařízeními a úřady ochrany dětí. Rovněž každý s odborníků uvedl spolupráci s rodiči žáků.	Podobné: Stejně jako u ostatních byla uvedena spolupráce s poradenskými zařízeními a úřady ochrany dětí. Rovněž každý s odborníků uvedl spolupráci s rodiči žáků.
	Rozdílné: Česká odbornice jako jediná uvedla spolupráci se dvěma typy školských poradenských zařízení.	Rozdílné:	Rozdílné: Polský odborník zmínil význam spolupráce s neziskovými organizacemi a církvemi.	Rozdílné: V případě Slovenska je zde oproti ostatním navíc uvedena spolupráce se zařízením pro výkon ústavní výchovy i klinickým psychologem, ke kterému žáci z dané školy dochází	Rozdílné: Rakouské školy navíc spolupracují s ministerstvem práce, jehož odborníci poskytují žákům kariérové poradenství, rovněž s úřadem školního psychologa

Tabulka 4: Porovnání v oblasti odborníků ve škole

Realizace výuky a intervence	<p>Podobné: Výuka žáků s poruchami chování probíhá stejně jako v ostatních zemích, které jsou součástí šetření nejčastěji inkluzivní formou. Podobně jako v Polsku a Německu je zde těmto žákům poskytována pedagogická i psychologická intervence.</p>	<p>Podobné: Výuka žáků s poruchami chování probíhá stejně jako v ostatních zemích, které jsou součástí šetření nejčastěji inkluzivní formou. Podobně jako v Česku a Polsku je zde těmto žákům poskytována pedagogická i psychologická intervence</p>	<p>Podobné: Výuka žáků s poruchami chování probíhá stejně jako v ostatních zemích, které jsou součástí šetření nejčastěji inkluzivní formou. Podobně jako v Česku a Německu je zde těmto žákům poskytována pedagogická i psychologická intervence</p>	<p>Podobné: Výuka žáků s poruchami chování probíhá stejně jako v ostatních zemích, které jsou součástí šetření nejčastěji inkluzivní formou</p>	<p>Podobné: Výuka žáků s poruchami chování probíhá stejně jako v ostatních zemích, které jsou součástí šetření nejčastěji inkluzivní formou</p>
	<p>Rozdílné: Pedagogickou intervenci zde realizují na rozdíl od Německa běžní pedagogové bez speciálního vzdělání.</p>	<p>Rozdílné: Pedagogická intervence je zde na rozdíl od Česka realizována speciálním pedagogem</p>	<p>Rozdílné: Polský odborník uvedl pouze realizaci individuální psychologické intervence, zmínil existenci pedagogické intervence, ale neuvedl konkrétní informace o ní</p>	<p>Rozdílné: Slovenská odbornice uvedla na rozdíl od svých kolegů realizaci skupinové psychologické intervence, nikoliv pouze individuální</p>	<p>Rozdílné: Psychologickou intervenci v rakouském případě vykonávají odborníci, kteří nejsou zaměstnanci konkrétní školy a do školy docházejí, nebo intervenci realizují online.</p>

Tabulka 5: Porovnání v oblasti realizace výuky a intervence.

	Česká republika	Spolková republika Německo	Polsko	Slovenko	Rakousko
Standardní činnosti odborníka	<p>Podobné: Česká výchovná poradkyně poskytuje podobně jako Německá speciální pedagožka metodickou podporu pro pedagogy, kteří mají ve třídě žáky s poruchami chování a učení. Stejně u ostatních, kromě německé odbornice uvedla i svůj podíl na prevenci ve školách.</p>	<p>Podobné: Německá speciální pedagožka poskytuje podobně jako Česká výchovná poradkyně zmínila metodickou podporu v práci se žáky s poruchami chování.</p>	<p>Podobné: Polský odborník uvedl stejně jako další, že je ve škole odpovědný za prevenci, dále podobně jako jeho slovenská kolegyně uvedl, že poskytuje psychologickou a krizovou intervenci</p>	<p>Slovenská odbornice podobně jako její rakouský kolega uvedla, že poskytuje psychologickou a krizovou intervenci ve škole, uvedla rovněž stejně jako její kolegyně z Česka, Rakouska a Polska, že poskytuje služby prevence.</p>	<p>Podobné: Stejně jako Česká odbornice a německá odbornice uvedl, že poskytuje služby pedagogického a speciálně - pedagogického poradenství, stejně jako česká odbornice pak poskytuje i preventivní služby.</p>
	<p>Rozdílné: Na rozdíl od ostatních nebyla uvedena role výchovného poradce v oblasti diagnostiky a terapie.</p>	<p>Rozdílné: Německá odbornice jako jediná neuváděla, že poskytuje služby prevence.</p>	<p>Rozdílné: Oproti své slovenské kolegyni, která rovněž působí na postu školního psychologa neuváděl konkrétní metody, rovněž neuváděl, že by poskytoval poradenské služby.</p>	<p>Rozdílné: Jako jediná uvedla konkrétní metody terapie, které využívá tj. sandplaying, terapie hrou. Jako jediná také uvedla, že poskytuje diagnostické služby</p>	<p>Rozdílné:</p>

Tabulka 6: Porovnání v oblasti standardní činnosti odborníků.

5 Diskuse

V této explorativní studii se povedlo částečně naplnit její výzkumný cíl, díky této studii jsme získali bližší náhled na osobnost etopeda v rámci školního prostředí v jednotlivých zemích, jeho vzdělání a standardní činnosti, jediné co jsme pomocí rozhovorů nebyli schopni zcela popsat je rozdíl v běžné práci osob, a to hlavně ze dvou důvodů, prvním z nich je, že i když oni účastníci výzkumu uvedli konkrétní činnosti, které ve školním prostředí vykonávají, tak se blíže nezaměřili na časové rozložení oněch úkolů v rámci jejich praxe, stejně jako nevedli zda má stejnou činnost ve škole na starosti i někdo jiný. Druhým důvodem, který způsobuje to, že jsme nezískali zcela jasnou představu o běžné práci těchto odborníků je to, že ačkoli se všichni věnují etopedické klientele, tak všichni nepůsobí na stejných pozicích, je tak tedy logické, že zatímco školní speciální pedagogové se zaměřují hlavně na pedagogickou intervenci a prevenci, tak školní psychologové se zaměřují hlavně na prevenci a intervenci v oblasti psychologických poruch.

Z této studie pro nás vychází hned několik pozitivních poznatků a to hlavně v oblasti toho, že Česká republika se v oblasti vzdělávání a péče o osoby s poruchami chování začíná vyrovnávat svým sousedům na jihu a na západě, kteří mají především v oblasti péče o žáky z vyloučených lokalit dlouhodobou zkušenost. Pozitivní hodnocení si zaslouží například častější zaměstnávání školních psychologů, kteří mohou razantním způsobem ovlivnit jak jedince, tak celý třídní či školní kolektiv, dále zaměstnávání školních speciálních pedagogů, kteří mají odpovídající vzdělání pro to aby byli schopni s pomocí poradenských pracovišť mimo školu nastavit vhodná podpůrná opatření pro tyto žáky. Dalším pozitivním poznatkem v této oblasti je to, že etopedické klientele vypomáhá v Českých školách vůbec největší množství odborníků, stejně jako to, že preventivní činnost má u nás v gesci samostatně vyčleněná pozice metodika prevence, kterou žádný z jiných účastníků výzkumu nevedl. Za poslední pozitivum bych označil větší dostupnost psychologické intervence ve školách, než je tomu například v Rakousku, kde je tato intervence poskytována externě úřadem a pro žáka je časově omezena, což může způsobit například nedostatečný přístup ke krizové intervenci.

Naleznout se však dají i negativa a to hlavní je, že v Česku v současné době zpravidla nenalezneme funkci školního sociálního pedagoga, či sociálního pracovníka, ten je významný především pro integraci žáků z vyloučených lokalit a jako prostředník mezi školou a rodiči onoho žáka psychosociálně ohroženého či postiženého. Další negativum vidíme v tom, že i

když je na některých školách školské poradenské pracoviště skutečně rozsáhlé, tak na jiných školách stále zcela chybí školní psychologové a speciální pedagogové, ti bohužel nejsou narozdíl od jiných zemí, které byli součástí tohoto průzkumu k dispozici všem žákům bez ohledu na to v jak velké škole se nachází.

V oblasti vzdělávání odborných pracovníků bylo zjištěno, že je ode všech těchto odborníků v praxi vyžadováno úplné vysokoškolské vzdělání magisterské úrovně, pouze polský školní psycholog přiznal, že z důvodu nedostatku lidského kapitálu bývají na jeho pozici obsazováni i absolventi pouze bakalářského studia.

Služby poskytované žákům ze strany těchto odborníků se lišili jen mírně v závislosti na konkrétní pozici onoho odborníka, zpravidla vždy se stejně jako v Česku objevila nutnost spolupráce s poradenskými zařízeními.

5.1 Odpovědi na výzkumné otázky

Výzkumná otázka č. 1: *Jaký je rozdíl v běžné práci osob, které jsou zaměstnány ve školách a jejich objektem práce jsou žáci s výchovnými problémy, žáci s rizikem exkluze a žáci psychosociálně ohrožení, v kontextu jednotlivých zemí, které jsou součástí průzkumu?*

Odpověď a explanace: Práce těchto osob se do velké míry liší podle jejich pracovního zařazení, zatímco někteří jsou zaměřeni hlavně na preventivní činnost, jiní vykonávají přímou intervenci. Někteří odborníci jsou rovněž zaměřeni pouze na žáky psychosociálně ohrožená a jiní se zaměřují i na žáky s poruchami učení.

Výzkumná otázka č. 2: *Jaký stupeň a zaměření vzdělání je potřebné pro zaměstnance školy, který se věnuje žákům s výchovnými problémy, žákům s rizikem exkluze a psychosociálně ohroženými žákům v jednotlivých zemích, které jsou součástí průzkumu?*

Odpověď a explanace: Pro zaměstnance školy, kteří vykonávají práci s těmito žáky je podmínkou získat vysokoškolský magisterský titul, pouze odborník z Polska uvedl možnost pracovat na pozici i s titulem bakalářským. V některých zemích jsou rovněž vyžadovány doplňkové kurzy.

Výzkumná otázka č. 3: *Jakým způsobem probíhá výuka, intervence a terapie u žáků s rizikem exkluze a psychosociálně ohrožených žáků v jednotlivých zemích, které jsou součástí průzkumu?*

Odpověď a explanace: Výuka těchto žáků je ve všech zemích zpravidla inkluzivní, v případě, že má dítě jiné přidružené postižení, tak může být umístěno i v integrované třídě v rámci běžné školy, popřípadě ve škole specificky zaměřené na žáky např. s mentálním postižením.

Výzkumná otázka č. 4: *Jaké služby jsou žákům, kteří se řadí do etopedické klienteli poskytovány v rámci jednotlivých zemí, které jsou součástí šetření.*

Odpověď a explanace: Služby preventivní, služby výchovného poradenství, psychologická intervence, krizová intervence, služby kariérového poradenství, stejně jako pedagogická intervence.

6 Limity výzkumu

Na straně výzkumníka byla největším limitem jeho nezkušenost v oblasti tvorby exploratorní studie, v důsledku se mohla projevit například ne zcela vhodnou volbou účastníků výzkumu a vhodností formulace otázek. "

Dalším významným limitem bylo to, že účastníci výzkumu nepůsobili vždy na stejné pozici ve škole a to mohlo z důvodu poněkud jiné náplně práce těchto odborníků vést ke zkreslení dat⁷⁰. Limity byly popsány v tabulce, tak jak doporučuje Chrastina⁷¹.

Limity na straně výzkumníka	<ul style="list-style-type: none">▪ Relativně malé množství dat▪ Možný nesprávný překlad odborných pojmů z němčiny a polštiny▪ Výzkumník je začátečníkem v oboru kvalitativního výzkumu▪ Výzkumník sám ještě nezískal potřebné znalosti z praxe
Limity na straně účastníků výzkumu	<ul style="list-style-type: none">▪ Nároky na setkání pro interview vzhledem k časové vytíženosti;▪ Nejednotnost některých výrazů ve vztahu k oboru etopedie.▪ Častá přílišná stručnost ze strany účastníků výzkumu.▪ Uvedení odborníci nepůsobilí všichni na stejné pozici.
Limity na straně užitého metodologického rámce	<ul style="list-style-type: none">▪ Relativně velká časová náročnost;▪ Neumožňuje vytvořit teorii, která by byla platná;▪ Nejednoznačnost ve výzkumném postupu;▪ Náročnost jednotlivých kroků;
Limity na straně zkoumané, studované nebo vědecké reality	<ul style="list-style-type: none">▪ Absence odborných textů zabývajících se komparací tohoto oboru v českém jazyce;▪ Nejednotnost terminologie v jednotlivých zemích.▪ Značná šířka zvoleného výzkumného tématu;▪ Skutečnost, že studovaný fenomén je značně abstraktní a těžce měřitelný, jelikož se jedná o lidské prožívání a myšlení;

⁷⁰ ŠVARŤÍČEK, Roman, et al. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. PORTÁL sro, 2007.

⁷¹ CHRASTINA, Jan. *Případová studie–metoda kvalitativní výzkumné strategie a designování výzkumu: Case study–a method of qualitative research strategy and research design*. Palacký University Olomouc, 2019.

7 Doporučení do praxe

Autor práce by na základě zjištění získaných během tvorby této práce rád poskytnul doporučení v oblasti realizace intervence u žáků psychosociálně ohrožených a psychosociálně postižených. Prvním doporučením by bylo to aby se v Českém školství čím dál častěji objevovali pozice školních psychologů, kteří mohou výrazně přispět k prevenci disociálního chování ze strany žáků, stejně jako k efektivnímu řešení již vzniklých problémů v rámci kolektivu i s jednotlivci. Druhým doporučením, které se rovněž týká funkce školního psychologa je to aby byl tento odborník dostupný, alespoň v nějaké míře i žákům z menších škol, podobně jako tomu je v Rakousku, to by se dalo realizovat tak, že by ony služby terénní formou zajišťoval úřad, například obce s rozšířenou působností, případně pedagogicko-psychologické poradny.

Z pohledu speciálních pedagogů a etopedů je vhodné vyvíjet tlak na realizaci skupinových terapií, nejčastěji tedy ve školním kolektivu. To lze realizovat formou herní terapie, která je hojně využívána například na Slovensku.

Závěrečným doporučením z naší strany je aby se odborníci pracující ve školách vždy snažili rizikovému chování žáků předcházet preventivní činností. Prevence byla všemi odborníky ze zahraničí označena jako významná součást jejich práce a obvykle byla zmiňována mezi prvními úkoly oněch odborníků.

Závěr

Bakalářská práce podoby etopedie v zahraničí do velké míry splnila svůj cíl v tom, že nabídla náhled na vzdělávání žáků, kteří patří do etopedické klientely ve školách v sousedních zemích Česka. Práce nabídla pohled na jednotlivé pozice, které pracují se žáky psychosociálně ohroženými a postiženými a také na rozdílnosti v jejich práci v rámci jednotlivých zemí, v rámci exploratorní studie pak byli získány i konkrétní zkušenosti daných odborníků, které nám poskytli hlubší vhled do problematiky etopedické péče v zahraničí.

Autor práce je přesvědčen, že tato bakalářská práce splnila svůj cíl v oblasti toho, že jako první popisuje realizaci péče o etopedickou klientelu v zemích Evropy a nabízí tak do budoucna prostor k dalšímu zkoumání tohoto fenoménu.

Seznam zdrojů

Literatura

1. ADEN-GROSSMANN, Wilma. *Geschichte der sozialpädagogischen Arbeit an Schulen: Entwicklung und Perspektiven von Schulsozialarbeit*. Springer-Verlag, 2015.
2. AIGNER, Helmut, et al. *Secondary education in Austria*. Council of Europe, 1995.
3. BUCHNER, Tobias; PROYER, Michelle. From special to inclusive education policies in Austria—developments and implications for schools and teacher education. *European Journal of Teacher Education*, 2020
4. FEYERER, Ewald. Kann Inklusion unter den Strukturen des segregativen Schulsystems in Österreich gelingen. *Ist inklusive Schule möglich*, 2019
5. FEYERER, Ewald. Qualität in der Sonderpädagogik: Rahmenbedingungen für eine verbesserte Erziehung, Bildung und Unterrichtung von Schüler/inne/n mit sonderpädagogischem Förderbedarf. *Nationaler bildungsbericht österreich*, 2009
6. GAJDOŠOVÁ, Eva. Školský psycholog pre 21. storočie. 2012,
7. GEBHARD, Simone, et al. Merkmale und Bewertung der Kooperation von Sonderpädagogen und Regelschullehrkräften in inklusiven Unterrichtssettings. *Empirische Sonderpädagogik*, 2014
8. HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum v pedagogice. In: *Současné metodologické přístupy a strategie pedagogického výzkumu. Sborník 14. konference České asociace pedagogického výzkumu*. 2006.
9. HUTYROVÁ, Miluše; RŮŽIČKA, Michal; SPĚVÁČEK, Jan. *Úvod do speciální pedagogiky osob s psychosociálním ohrožením a narušením*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2013.
10. CHRASTINA, Jan. *Případová studie—metoda kvalitativní výzkumné strategie a designování výzkumu: Case study—a method of qualitative research strategy and research design*. Palacký University Olomouc, 2019.
11. JUNGREITHMEIER, Barbara. Primary child education and care in Austria. 2022.
12. KUCHARSKÁ, Anna, et al. *Metodika práce školního speciálního pedagoga zapojeného ve školním poradenském pracovišti*. Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2014.
13. LORENZOVÁ, Jitka. Sociální pedagogika jako pomáhající disciplína. *Pedagogika*, 2001,
14. MAJER, PaedDr Peter. Výchovný poradca v školskom systéme pedagogicko-psychologického poradenstva. *Job centrum a kariérne poradenstvo pre mladých na Orave. Občianske združenie Informačné centrum mladých Orava, Tvrdošín*, 2006.
15. MERTIN, Václav; KREJČOVÁ, Lenka. *Výchovné poradenství*. Wolters Kluwer, 2013.

16. MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Grada Publishing, 2006.
17. ORIEŠČIKOVÁ, Helena, et al. Školský špeciálny pedagóg v školách a školských zariadeniach. *Studia Scientifica Facultatis Paedagogicae Universitas Catholica Ružomberok*, 2022.
18. PHILLIPS, David (ed.). *Education in Germany: tradition and reform in historical context*. Routledge, 2013.
19. POLICIANOVÁ, Dominika; ČEKANOVÁ, Tatiana. Špeciálny pedagóg ako terénny pracovník. *Študent na ceste k praxi. Zborník príspevkov z Prvej študentskej vedeckej konferencie*, 2012,
20. PROCHÁZKA, Miroslav. *Metodik prevence a jeho role na základní škole*. Vydavatelství Pasparta, 2019.
21. SEDLÁČKOVÁ, Renáta. Výzkum médií. Nejužívanější metody a techniky. 1. vydání. 2014.
22. SCHAUB, Horst; ZENKE, Karl G. *Wörterbuch Pädagogik*. Deutscher Taschenbuch Verlag, 2007.
23. SCHÖN, Sandra, et al. Mögliche Wege zum Schulbuch als Open Educational Resources (OER). Eine Machbarkeitsstudie zu OER-Schulbüchern in Österreich. *InnovationLab Arbeitsberichte Vol*, 2017
24. SOJÁK, Petr; ČECH, Tomáš. Sociální pedagog se zaměřením na pedagogiku volného času jako odborná podpora učitele ve škole. *PEDAGOGICKÁ DIAGNOSTIKA*, 2014, 84.
25. STEIN, Roland Alfred; STEIN, Alexandra. *Unterricht bei Verhaltensstörungen: ein integratives didaktisches Modell*. Julius Klinkhardt, 2006.
26. STING, Stephan. Developments within social pedagogy in austria: Perspectives for work with children and young people. *International Journal of Child, Youth and Family Studies*, 2018,
27. SZUMSKI, Grzegorz; KARWOWSKI, Maciej. Emotional and social integration and the big-fish-little-pond effect among students with and without disabilities. *Learning and Individual Differences*, 2015
28. VALENTOVÁ, Iveta; KOUTSKÁ, Mariana; LANGER, Jiří. Asistent pedagoga. In: *Sborník příspěvků z konference projektu Systémová podpora inkluzivního vzdělávání v ČR*. 2015
29. ZAPLETALOVÁ, Jana; MRÁZKOVÁ, Jana. Metodika pro nastavování podpůrných opatření ve školách ve spolupráci se školskými poradenskými zařízeními. *Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další pedagogických pracovníků*, 2014.
30. ZEMANČÍKOVÁ, Vladimíra. Sociálny pedagóg a jeho kompetencie v práci s mládežou stredných škôl. *ako aktér sociálnej zmeny*, 2008.

Elektronické zdroje

1. 123TEST.COM, BERUF LEHRENASSITEN GRUNDSCHULE/ LEHRENASSISTENTIN GRUNDSCHULE [online] [cit. 2.8. 2023] dostupné z: [Beruf Lehrassistent Grundschule/Lehrassistentin Grundschule \(123test.com\)](https://www.123test.com/beruf-lehrassistent-grundschule/lehrassistentin-grundschule)
2. Barbara Brzoskniewicz, obowiązki psychologa szkolnego [online] [cit. 1.11. 2023], dostupné z: [Obowiązki psychologa szkolnego \(barbarabrzoskniewicz.pl\)](https://barbarabrzoskniewicz.pl)

3. Biznes dolnoslaski, CO ROBI PEDAGOG SPECJALNY W SZKOLE PODSTAWOWEJ? [online] [cit.1.11. 2023], dostupné z: [Co robi pedagog specjalny w szkole podstawowej? - BiznesDolnoslaski.pl](http://BiznesDolnoslaski.pl)
4. Bundesministerium Bildung, Wissenschaft und forschung, schulpsychologie.at,beruf schulpsycholog/in, [online] [cit. 10.8. 2023] dostupné z: [Beruf Schulpsycholog/in - Schulpsychologie - Bundesministerium Bildung, Wissenschaft und Forschung](http://BerufSchulpsycholog/in - Schulpsychologie - Bundesministerium Bildung, Wissenschaft und Forschung)
5. GEDANKEWELT.DE, Was mach ein schulpsychologe[online] [cit. 1.8. 2023] , dostupné z: [Was macht ein Schulpsychologe? \(gedankenwelt.de\)](http://Was macht ein Schulpsychologe? (gedankenwelt.de))
6. GEHALT-INFOS.DE, DER WEG ZUM /R-SCHUPSYCHOGE/-IN DIE AUSBILDUNG [online] [cit. 2.8. 2023] dostupné z: [Gehalt Schulpsychologe/-in • Erfolg im Beruf \(gehalt-infos.de\)](http://Gehalt Schulpsychologe/-in • Erfolg im Beruf (gehalt-infos.de))
7. GREELANE.COM, WAS IST EIN LEHRASSISTENT? [online] [cit. 1.8. 2023] , dostupné z: [Was ist ein Lehrassistent? \(greelane.com\)](http://Was ist ein Lehrassistent? (greelane.com))
8. INKLUCENTRUM.SK, poradenská centra, správa a IVP[online] [cit. 29.8. 2023] dostupné z: [Buletin Individualny-vzdelavaci-program web.pdf \(inklucentrum.sk\)](http://Buletin Individualny-vzdelavaci-program web.pdf (inklucentrum.sk))
9. MESOPE.DE,Sozialpädagogie Beruf[online] [cit. 1.8. 2023] dostupné z: Sozialpädagogie Beruf » Aufgaben und Arbeitsalltag ✓ (mesope.de)
10. METODICKÉ DOPORUČENÍ MŠMT PRO PRÁCI S INDIVIDUÁLNÍM VÝCHOVNÝM PROGRAMEM V RÁMCI ŘEŠENÍ RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ ŽÁKŮ[online] MŠMT [citace 9.6.2023] dostupný z: [Metodické doporučení MŠMT pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků, MŠMT ČR \(msmt.cz\)](http://Metodické doporučení MŠMT pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků, MŠMT ČR (msmt.cz))
11. Ministerstvo školstva,vedy, výskumu a športu, Kariérový poradca[online] [cit.1.9. 2023], dostupné z: [Kariérový poradca | Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky \(minedu.sk\)](http://Kariérový poradca | Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (minedu.sk))
12. Ministerstvo školstva,vedy, výskumu a športu, Liečebný pedagóg [online] [cit.1.9. 2023], dostupné z: [Liečebný pedagóg | Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky \(minedu.sk\)](http://Liečebný pedagóg | Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (minedu.sk))
13. Ministerstvo školstva,vedy, výskumu a športu, psychológ a školský psychológ[online] [cit.1.9. 2023], dostupné z: [Psychológ a školský psychológ | Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky \(minedu.sk\)](http://Psychológ a školský psychológ | Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (minedu.sk))
14. Ministerstvo školstva,vedy, výskumu a športu, Sociálny pedagóg [online] [cit.1.9. 2023], dostupné z: [Sociálny pedagóg | Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky \(minedu.sk\)](http://Sociálny pedagóg | Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (minedu.sk))
15. Ministerstvo školstva,vedy, výskumu a športu, Školský podporný tím, manual pre riaditeľa školy[online] [cit. 29.8. 2023], dostupné z: [26734.pdf \(minedu.sk\)](http://26734.pdf (minedu.sk))
16. Ministerstvo školstva,vedy, výskumu a športu, Školský špeciálny pedagóg [online] [cit.1.9. 2023], dostupné z: [Školský špeciálny pedagóg | Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky \(minedu.sk\)](http://Školský špeciálny pedagóg | Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (minedu.sk))
17. Ministerstvo školstva,vedy, výskumu a športu, Výchova a vzdelávanie v základných školách [online]. [cit. 29.8.2023]. dostupné z: [Výchova a vzdelávanie v základných školách | Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky \(minedu.sk\)](http://Výchova a vzdelávanie v základných školách | Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky (minedu.sk))
18. Pedagogika Specjalna - portal dla nauczycieli, Co to jest IPET (Indywidualny Program Edukacyjno – Terapeutyczny)? 2020 [online] [cit.1.10. 2023], dostupné z: [Co to jest IPET \(Indywidualny Program Edukacyjno – Terapeutyczny\)? \(pedagogika-specjalna.edu.pl\)](http://Co to jest IPET (Indywidualny Program Edukacyjno – Terapeutyczny)? (pedagogika-specjalna.edu.pl))
19. Poland - Secondary Education. education.stateuniversity.com [online]. [cit. 1.9.2023], dostupné z: Poland - Secondary Education - Lessons, Vocational, Week, and Students - StateUniversity.com
20. PORTAL.IBBOP.AT, SCHULER UND BILDUGSBERATUNG, [online] [cit. 10.8. 2023] dostupné z: Schüler- und Bildungsberatung - Schule.at | IBOBB
21. Prawo.pl, szkolne doradstwo zawodowe-wystarcza studia podyplomowe, [online] [cit.9.11. 2023], dostupné z: [Doradca zawodowy w szkole - jakie powinien miec kwalifikacje? \(prawo.pl\)](http://Doradca zawodowy w szkole - jakie powinien miec kwalifikacje? (prawo.pl))
22. Prohuman.sk, Špecifické poruchy učenia a správania v kontexte inkluzívnej edukácie[online] [cit. 29.8. 2023], dostupné z: [ZBORNIK_SPUS'08 \(prohuman.sk\)](http://ZBORNIK_SPUS'08 (prohuman.sk))
23. SOZIALPAEDAGOGIK.AT, WAS IST SOZIALPADAGOGIK, [online] [cit. 10.8. 2023] dostupné z: [Was ist Sozialpädagogik? - Sozialpädagogik.at \(sozialpaedagogik.at\)](http://Was ist Sozialpädagogik? - Sozialpädagogik.at (sozialpaedagogik.at))
24. Studium k výkonu specializované činnosti-prevence sociálně patologických jevů [online] Zřetel, společnost pro vzdělávání[cit.9.6.2023] dostupné z: [Školní metodik prevence - kombinované studium | Zřetel, s.r.o. \(zretel.cz\)](http://Školní metodik prevence - kombinované studium | Zřetel, s.r.o. (zretel.cz))

25. Studium pro asistenty pedagoga [online], PEDAGOGICKÁ FAKULTA MASARYKOVY UNIVERZITY [cit.23.6.2023] dostupné z: [Studium pro asistenty pedagoga | Pedagogická fakulta MU \(muni.cz\)](#)
26. Uniwersitat Adama Mickiewicza w Poznaniu, pedagog specjalny w edukacji włączającej[online] [cit.9.11. 2023], dostupné z: [Pedagog specjalny w edukacji włączającej | Wydział Studiów Edukacyjnych \(amu.edu.pl\)](#)
27. Zawodowo.info, psycholog szkolny-wymagania,obowiazki i cechy zawodu [online] [cit.9.11. 2023], dostupné z: [Psycholog szkolny - wymagania, obowiazki i cechy charakterystyczne zawodu \(zawodowo.info\)](#)

Legislativa

1. ČESKO, Nařízení vlády č. 75 ze dne 21.2 2005 o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků in sbírka zákonů České republiky 2023, dostupné z: [75/2005 Sb. Nařízení vlády o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a př...](#) (zakonyprolidi.cz)
2. ČESKO, vyhláška číslo 72/2005 ze dne 17.2. 2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních in sbírka zákonů České republiky, dostupné z: [72/2005 Sb. Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních](#) (zakonyprolidi.cz)
3. ČESKO, zákon číslo 563 ze dne 10.11.2004 o pedagogických pracovnících in sbírka zákonů České republiky, dostupné také z: [563/2004 Sb. Zákon o pedagogických pracovnících](#) (zakonyprolidi.cz)
4. ČESKO, Vyhláška číslo 27/2016 ze dne 28.1.2016 o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných IN, sbírka zákonů České republiky, dostupné také z: [27/2016 Sb. Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných](#) (zakonyprolidi.cz)
5. Slovensko, zákon 182/2023 ze dne 9. května 2023, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, [online] [cit. 29.8. 2023] dostupné z: [182/2023 Z.z. - Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa záko... - SLOV-LEX](#)
6. Slovensko, zákon číslo 138/2019 zz. Ze dne 29.5. 2019 o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a zmene a doplnění niektorých zákonov [online] [cit. 29.8. 2023], in zbierka zákonov Slovenskej republiky, dostupné z: [138/2019 Z. z. Zákon o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch | Aktuálne znenie](#) (zakonypreludi.sk)
7. Slovensko, vyhláška ministerstva školství Slovenskej republiky číslo 1/2020zz. O kvalifikačných predpokladoch pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov, Ze dne 10.1.2020 [online] [cit.1.9. 2023], dostupné z: [1/2020 Z. z. Vyhláška o kvalifikačných predpokladoch pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov | Aktuálne znenie](#) (zakonypreludi.sk)

Ostatní

1. POLÍNEK, Martin Dominik, základy etopedie + morální vývoj, prezentace, 2023

Seznam tabulek

Tabulka 1:Kódy, popis a komentáře vzniklé z analýzy.....	36
Tabulka 2:Porovnání v oblasti vzdělání a doplňkové vzdělání.....	37
Tabulka 3:Porovnání v oblasti odborníků ve škole.....	38
Tabulka 4: Porovnání v oblasti odborníků ve škole.....	39
Tabulka 5: Porovnání v oblasti realizace výuky a intervence.....	40
Tabulka 6: Porovnání v oblasti standardní činnosti odborníků.....	41

Přílohy

Rozhovory s odborníky

Rozhovor s odborníkem: Česká republika

DW: Vážená paní magistro, na úvod bych Vám rád přiblížil co se tu bude dít, tento polostrukturovaný rozhovor bude využit pro praktickou část mé bakalářské práce na téma podoby etopedie v zahraničí, nyní pokud souhlasíte můžeme přejít k první otázce.

DW: Paní magistro, vymezte prosím roli etopeda v kontextu vaší legislativy a systémového zařazení. Upozorňuji, že jako etopeda v tomto případě myslíme výchovného poradce, což je pokud se nepletu Vaše pozice v rámci školy.

JO: Moje práce spočívá ve vedení dokumentace dětí s poruchou učení a chování a poskytování podpůrných opatření, pro žáky s tímto zařazením, sledování, vyhodnocování těchto podpůrných opatření, dále pracuji na kariérovém poradenství, prevenci školních neúspěchů a vzdělávání nadaných žáků, zajišťuji pomocí učitelů na prvním a druhém stupni intervenci pro tyto žáky s poruchami učení a dále metodickou podporu pro učitele aby mohli tuhle realizovat, pro tuto intervenci rovněž zajišťuji materiály a spolupracuji se zákonnými zástupci.

DW: Můžu se zeptat jak dlouhá je Vaše praxe na pozici výchovného poradce?

JO: Na pozici výchovného poradce působím už více než 15 let, ve školství pak už skoro 30 let.

DW: Jaké je zapotřebí vzdělání a profesní kvalifikace pro výkon Vaší funkce?

JO: Je potřeba vystudovat na vysoké škole pedagogické obor výchovné poradenství, je to 3 semestrální studium.

DW: Jak jste v systému školy ukotvena nebo lépe řečeno zařazena?

JO: Jsem učitelka na prvním stupni, vykonávám výchovné poradenství, jsem vystudovaný speciální pedagog, se zaměřením na logopedii

DW: Tak, kdo další v kontextu školy pracuje se žáky psychosociálně ohroženými

JO: Máme ve škole Speciálního pedagoga, výchovného poradce, metodika prevence a na škole máme rovněž nově psychologa.

DW: S kým dalším musíte spolupracovat, když vezmeme v úvahu třeba vedení, nebo organizace a osoby mimo školu?

JO: Spolupracujeme s pedagogicko-psychologickou poradnou, speciálně-pedagogickým centrem a s OSPODem.

DW: Děkuju a teď se zeptám na poslední otázku jakým způsobem probíhá výuka, intervence, nebo terapie s žáky s poruchami chování, psychosociálně ohroženými a tak dále?

JO: Intervence pro žáky je zajištěna jednou týdně po vyučování, je vedena vlastně pedagogy, kteří tuto činnost chtějí vykonávat, rozvíjí se tam všechny složky, které žák má oslabené a snaží se zaměřit na to co danému žákovi nejde a upevňovat to co ovládá.

DW: Ještě se vrátím k výuce těchto žáků, ta probíhá, jakou formou?

JO: Výuka žáků s poruchami chování probíhá inkluzivně v rámci běžných tříd.

DW: Děkuji moc za rozhovor

Rozhovor s odborníkem: Slovensko

DW: Dobrý den paní magistro, jsem velice rád, že jste souhlasila a poskytla rozhovor pro mou bakalářskou práci na téma podoby etopedie v zahraničí, tento rozhovor bude následně anonymizován a porovnán s ostatními. Tak můžeme začít otázkou, která zní jak dlouhá je Vaše praxe na pozici školního psychologa?

KM: 3 roky

DW: Dobře, přejděme k další otázce, vymezte prosím roli etopeda v kontextu vaší legislativy a systémového zařazení? Upozorňuji, že jako etoped je v tomto kontextu chápán každý kdo pracuje s žáky s rizikem exkluze ve škole, tedy popište to u Vaší pozice prosím.

KM: Podstatný pro nás je zákon 138/2019 o pedagogických zaměstnancích, tam je specifikována činnost školního psychologa, psychologa v poradenském zařízení a zařízení výchovného poradenství a prevence.

DW: Jaké je zapotřebí vzdělání a profesní kvalifikace, abyste mohli tento post ve škole vykonávat?

KM: Magisterský titul v oboru Obecná psychologie; další kurzy po této kvalifikaci jsou vítané, jsou to například terapeutické kurzy, pravidelné semináře, inovativní školení, Aktualizační vzdělání zvyšuje plat o 3-12 % v tabulce. Je také možné udělat si atestace v oboru školní

psychologie, nebo k získání titulu PhD., který je uznáván jako I. Atestace v oboru školní psychologie.

DW: Jak je v systému školy ukotven školní psycholog?

KM: Poskytují psychologickou diagnostiku dětí a žáků, ovšem pouze orientační, dále poskytují krizovou intervenci, zajišťují odbornou pomoc a poradenství v rámci psychologické intervence nejčastěji u dětí z vyloučených komunit nebo v případě krádeží šikany a tak a navíc poskytují služby preventivní.

DW: Dobře, děkuju za vyčerpávající odpověď, teď se zeptám, kdo další v kontextu školy pracuje s etopedickou klientelou?

KM: Speciální pedagog, ten poskytuje konkrétní pomoc při integraci, podle doporučení Centra poradenství a prevence, dále asistent, ten je dítěti přidělen podle rozhodnutí CPP. Dále pak sociální pedagog nebo pracovník, který zabezpečuje finanční stránku vzdělávání dítěte, pokud je rodič sociálně ohrožený a také působí jako prostředník mezi rodinou a školou. Posledním je učitel náboženství, v případě, že je dítě vedené k víře.

DW: S kým spolupracujete mimo školu, mám tím na mysli vedení, rodiče atd.

KM: S Rodiči dětí, Centrem poradenství a prevence, centrem pro rodiny a děti, u žáků kteří jsou v ústavní výchově, pedopsychiatrem, klinickým psychologem.

DW: Jaké služby poskytujete?

KM: Diagnostika, Terapie, například terapii hrou, dále prevenci, krizovou intervenci a poradenství pro rodiče.

DW: Super, teď poslední otázka Jakým způsobem probíhá výuka a intervence a terapie s žáky s poruchami chování, psychosociálně ohroženými atd. ve školách?

KM: Záleží na konkrétním případě, žák může být buď běžný například s ADHD, nebo integrovaný v běžné škole, například s mentálním postižením, případně žák speciální školy. Vzdělávání všech těchto skupin se pak zásadně liší. K terapii, ve škole, kde pracuji je velké množství dětí v ústavní péči ty si s sebou často nesou traumata a je pro to vhodná tato traumata komunikovat přes herní terapii, u starších dětí pak využíváme projektivní metody, jako sandplaying, kresba rodiny nebo domu. Intervence probíhá buď individuálně nebo skupinově.

Rozhovor s odborníkem: Spolková republika Německo

DW: Vážená paní můžete mi prosím říct jak dlouhá je Vaše praxe na pozici školního speciálního pedagoga

IB: pracuji ve škole na pozici školního speciální pedagoga od roku 2005, ale dříve jsem pracovala jako od roku 1990

DW: Vymezte prosím roli školního speciálního pedagoga v zákonech a systémového zařazení. Upozorňuji, že pro náš rozhovor je vhodné zmínit péči o žáky s poruchami chování, s migračním pozadím či hyperaktivitou.

IB: Školní speciální pedagogové mají v našich školách za úkol pečovat o žáky s poruchami učení a chování, poskytovat jim vhodné pomůcky a úpravy prostředí k tomu aby mohli být vzdělávání inkluzivní formou s ostatními žáky.

DW: A mohla byste prosím stručně popsat i ono právní zařazení?

IB: Z právního hlediska se naše zařazení liší podle jednotlivých států (myšleno spolkových zemí), takže v naší škole jednáme podle Školského zákona severního Porýní- Westfálska, který popisuje jak práci učitelů, tak dalších zaměstnanců, mezi které se řadíme i my speciální pedagogové.

DW: Výborně děkuji. Dále bych se rád zeptal jaký typ vzdělání a úroveň vzdělání je potřeba pro výkon Vaší profese?

IB: Vzdělání magisterské úrovně z univerzity.

DW: V předmětu speciální pedagogiky, nebo i jiného směřování?

IB: Speciálněpedagogická studia ano, samozřejmě.

DW: dále bych se rád zeptal jaké pozice ve škole zastáváte?

IB: Zastávám pozici speciálního pedagoga a učitele

DW: Děkuji za Vaši odpověď, dále bych se rád zeptal, na to, Kdo jsou další pracovníci, kteří v rámci školy pracují se žáky rizikem exkluze, adhd, nebo poruchami chování?

IB: V naší škole máme sociálního pedagoga, karierního poradce a psychologa

DW: Jaké služby poskytujete žákům nebo i kolegům?

IB: Zařizují podporu pro učitele, aby vhodně pracovali se žáky s poruchami učení a chování, žákům zajišťují odborná vyšetření pro tyto děti a také zařizují potřebné pomůcky, případně se účastní vyučovacích hodin a ještě poskytují žákům individuální intervenci.

DW: S kým musíte spolupracovat, tím myslím vedení nebo organizace mimo školu

IB: Mimo školu spolupracuji se zemským úřadem pro vzdělávání, Sociálními pracovníky, ale samozřejmě také s rodiči dětí.

DW: Jakým způsobem probíhá výuka/intervence/terapie s žáky s poruchami chování

IB: Výuka těchto žáků probíhá inkluzivní formou, terapie nejčastěji u školního psychologa v jeho kanceláři a intervence bývá individuální.

DW: Děkuji, to bude vše

Rozhovor s odborníkem: Rakousko

DW: Dobrý den, velice vám děkuji za Váš zájem zúčastnit se tohoto rozvoru. Na začátek bych se rád zeptal jak jste v systému školy ukotven?

MK: V rámci školy jsem ukotven na pozici školního speciálního pedagoga a školního preventisty rizikového chování.

DW: Jak dlouhá již na této pozici pracujete?

MK: Tuto práci dělám tři roky

DW: Dobře, můžeme přejít dál, nyní bych se Vás rád zeptal jak byste vymezil Vaši roli školního speciálního pedagoga a preventisty z hlediska systémového zařazení a práva?

MK: V rámci školy zastává speciální pedagog důležitou roli v péči o žáky s poruchami učení a poruchami chování, speciální pedagog může působit ve školách, kde jsou děti vzdělávány inkluzivně, případně ve školách speciálních. Při naší práci se řídíme metodickými pokyny ministerstva a příslušnými zákony.

DW: Děkuji za odpověď. Jaké je potřeba vzdělání pro výkon Vaší profese?

MK: pro výkon funkce speciálního pedagoga je potřeba mít magisterský titul z oboru speciální pedagogiky, pro výkon funkce preventisty pak kurzy, které jsou stanoveny ministerstvem.

DW: Kdo další v kontextu školy pracuje s žáky s poruchami chování, emocí či ADHD?

MK: S těmito žáky pracuje ještě školní sociální pracovník, nebo školní sociální pedagog.

DW: Děkuji, dále bych se rád zeptal s kým a jakým způsobem spolupracujete s vedením nebo orgány mimo školu?

MK: Spolupracujeme hlavně s pedagogicko psychologickým centrem na poskytnutí vhodné podpory pro žáky s poruchami učení a chování, s úřadem školní psychologie, který zajišťuje psychologickou intervenci pro naše žáky a to realizují většinou online, poté spolupracujeme také s úřady, které mají na starost ochranu dětí, mimo to spolupracujeme i s úřadem ministerstva práce a podnikání, který poskytuje pracovní poradenství našim žákům

DW: dále, můžete říct jaké služby ve škole poskytuje:

MK: Pedagogické poradenství, speciálně-pedagogické poradenství a služby prevence rizik.

DW: Výborně, nyní poslední otázka. Můžete prosím popsat jak probíhá terapie, intervence a výuka žáků o kterých spolu mluvíme ve Vaší škole?

MK: Pedagogická intervence probíhá individuálně s vyučujícími, intervence například školních psychologů probíhá většinou online a výuka je stejná jako u všech ostatních, jenom žáci s ADHD mají na něco prodloužený čas.

DW: Děkuji to bude vše

Rozhovor s odborníkem: Polsko

DW: Dobrý den, jako první bych se rád zeptal na to jak dlouho vykonáváte pozici školního psychologa?

MS: Na pozici školního psychologa pracuji(pauza), dělám tuto práci 5 rokem.

DW: Dobře, takže můžeme přejít k první otázce, Vymezte prosím roli školního speciálního psychologa v zákonech a systémového zařazení.

MS: Školní psycholog je ukotven v našem polském zákoně o vzdělávání z roku 1991, kde jsou specifikovány i jeho role vzhledem k dětem s poruchami chování, učení nebo s osobami s autismem a Aspergerovým syndromem, poté samozřejmě jednáme podle doporučení, které produkuje ministerstvo.

DW: Děkuji, dále můžeme přejít k tomu jaké vzdělání je potřeba pro výkon Vaší práce?

MS: Pro výkon práce psychologa ve škole musíte mít magisterský titul z oboru školní psychologie, občas ovšem tuto práci vykonávají i lidé s bakalářským titulem, ale tak by podle mě být nemělo (pousmál se)

DW: Jaké pozice ve škole zastáváte?

MS: Pozici školního psychologa.

DW: Žádnou další?

MS: Ne, jsem jenom psycholog

DW: Dobře. dále bych se rád zeptal, na to, kdo jsou další pracovníci, kteří v rámci školy pracují se žáky rizikem exkluze, adhd, nebo poruchami chování?

MS: Spolupracuji s dalšími členy našeho poradenského týmu.

DW: A kdo to konkrétně je, myslím jejich pracovní zařazení.

MS: Speciální pedagog, výchovný poradce

DW: Nádherné, děkuji teď bych se rád zeptal jaké služby poskytujete?

MS: Žákům poskytují ve své kanceláři intervenci a terapii, na které se předem domluvíme a rovněž i náhlou (pozastaví se) krizovou intervenci a poradenství. Jsem taktéž odpovědný za prevenci v naší škole.

DW: Děkuji a teď bych se rád zeptal s kým musíte spolupracovat mimo těch již uvedených odborníků, například s vedením nebo mimo školu?

MS: S vedením spolupracujeme na tom jak řešit problémy jednotlivých žáků. Pro realizaci podpory je nutná spolupráce s pedagogicko psychologickou poradnou, úřady pro ochranu dětí i s neziskovými organizacemi, nebo katolickou církví.

DW: Děkuji, a poslední otázka je jakým způsobem probíhá terapie, intervence a výuka žáků s poruchami chování a tak dále?